

Noter til regnskapet

Note	Side	
		.
1	3	Generell informasjon
2	4	Regnskapsprinsipper IFRS
3	12	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper
4	14	Segmentinformasjon
5	16	Kapitaldekning og kapitalstyring
6	18	Risikoforhold
		Kredittrisiko
7	22	Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld
8	23	Utlån til og fordringer på kunder
9	28	Fraregning av finansielle eiendeler
10	30	Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement
11	31	Tap på utlån og garantier
12	33	Kreditteksponering for hver interne risikorating
13	35	Maksimal kreditteksponering
14	37	Finansielle instrumenter og motregning
15	38	Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler
		Markedsrisiko
16	40	Markedsrisiko knyttet til renterisiko
17	41	Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering
		Likviditetsrisiko
18	42	Likviditetsrisiko
19	43	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser
		Resultatregnskap
20	45	Netto renteinntekter
21	46	Netto provisjons- og andre inntekter
22	47	Netto resultat fra finansielle eiendeler
23	48	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
24	51	Andre driftskostnader
25	52	Pensjon
26	56	Skatt
		Balanse
27	58	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter
28	60	Virkelig verdi av finansielle instrumenter
29	62	Sertifikater og obligasjoner
30	63	Finansielle derivater
31	64	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser
32	66	Immaterielle eiendeler
33	67	Eiendom, anlegg og utstyr
34	68	Andre eiendeler

35	69	Innskudd fra og gjeld til kunder
36	70	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer
37	71	Annen gjeld og forpliktelse
38	72	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
39	74	Investering i eierinteresser

Øvrige opplysninger

40	79	Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning
41	80	Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper
42	81	Eierandelskapital- og eierstruktur
43	83	Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper
44	84	Hendelser etter balansedagen

Note 1 - Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Se virksomhetsbeskrivelse presentert i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 SMN

SpareBank 1 SMN har sitt hovedkontor i Trondheim, Søndre gate 4. Bankens markedsområder er i hovedsak Trøndelag og Nordvestlandet.

Konsernregnskapet for 2013 ble godkjent av styret 3. mars 2014.

Note 2 - Regnskapsprinsipper IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet 2013 for SpareBank 1 SMN er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Målegrunnlaget for konsernregnskapet er historisk kost med de unntak som er beskrevet nedenfor. Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2013.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2013

IAS 1 - Presentasjon av finansregnskapet hvor oppstillingen over andre inntekter og kostnader splittes i henholdsvis poster som reklassifiseres til resultatet og poster som ikke reklassifiseres til resultatet hver for seg.

IAS 19R – Ytelser til ansatte. Som følge av denne standarden har konsernet endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. For detaljer om IAS 19R, se note 25 om pensjoner.

IFRS 7 - Motregning av finansielle instrumenter. Konsernet har implementert endringen i IFRS 7 som medfører utvidet noteopplysning knyttet til henholdsvis nettoføring av finansielle instrumenter og motregningsordninger knyttet til finansielle instrumenter.

IFRS 13 - Måling av virkelig verdi. Konsernet har implementert IFRS 13 om virkelig verdi måling av finansielle instrumenter.

Ovennevnte standarder er implementert fra og med første januar 2013.

Nye eller reviderte regnskapsstandarder som er godkjent, men ikke implementert i 2013

IFRS 9 – Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser og erstatter nåværende IAS 39. Etter ny standard skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode; virkelig verdi eller amortisert kost. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik nåværende standard. For banken forventer vi at endringene i behandlingen av tap på utlån og garantier har størst betydning, men omfang er så langt ikke kartlagt da standarden fortsatt er under utarbeidelse. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU. Sannsynlig implementeringstidspunkt er etter 2015.

IFRS 10 – Konsolidering. Standarden omhandler definisjon av datterselskap, og legger i større grad vekt på faktisk kontroll enn tidligere regler. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10. Standarden implementeres 1. januar 2014.

IFRS 11 – Felleskontrollert virksomhet erstatter IAS 31 og SIC-13. IFRS 11 fjerner muligheten til å kunne benytte proporsjonal konsolidering for felleskontrollerte foretak. Banken har vurdert effekten av ny standard, spesielt forholdet til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA, og kommet til at den ikke vil ha vesentlig betydning for konsernets rapportering. Standarden implementeres 1. januar 2014.

IFRS 12 – Opplysninger om investeringer i andre selskaper. Standarden utvider kravet til noteinformasjon i neste årsregnskap for investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte selskaper og strukturerte foretak. Implementering skjer 1. januar 2014.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i millioner kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak som ikke er planlagt avhendet i nær framtid og derfor skal klassifiseres som holdt for salg etter IFRS 5. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og

forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler.

Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenslutninger som er gjennomført før 1. januar 2004.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskap. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Tilknyttet foretak

Tilknyttet foretak er foretak der banken har betydelig innflytelse. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endring i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Banken resultatfører sin andel av resultatet i det tilknyttede foretaket. I selskapsregnskapet regnskapsføres tilknyttede foretak til kostmetoden. Se også note 39 Investering i eierinteresser.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at banken gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert drift og felleskontrollerte eiendeler regnskapsføres ved at bankens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser og balanseposter innregnes i bankens regnskap. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Konsernet klassifiserer sin deltakelse i enkelte selskaper som investeringer i felleskontrollerte foretak og vurderer disse etter egenkapitalmetoden. Se note 39 Investering i eierinteresser.

Utlån og tap på utlån

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrukket eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente og over/underkurs regnskapsføres som renter. Renterisikoen i fastrenteutlåne styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi. Det er konsernets oppfatning at vurdering av fastrenteutlån til virkelig verdi gir mer relevant informasjon om verdiene i balansen.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler blir gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubegrenset utnyttbar levetid, og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimater som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Individuelle nedskrivninger på finansielle eiendeler

Verditap på utlån er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs innregning (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- ikke uvesentlig mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- på grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen

Konsernet vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en nedskrivningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i beregning av gruppevise nedskrivninger.

Gruppevise nedskrivninger på utlån

For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom konsernet bestemmer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk.

I vurderingen av gruppevise nedskrivninger hensyntas blant annet:

- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke fullt ut kan identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
  - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen
  - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler ved å følge utviklingen i negativ migrering og endring i forventet tap over porteføljens løpetid.

Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevise nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Misligholdte/tapsutsatte engasjementer

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, og det derved er foretatt individuell nedskrivning, klassifiseres som tapsutsatte.

Verdireduksjon på lån bokført til virkelig verdi

På hver balansedag vurderer konsernet om det eksisterer bevis på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler bokført til virkelig verdi er utsatt for verdireduksjon. Tap som følge av verdireduksjon er bokført over resultatregnskapet i den perioden hvor de oppstår.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtakelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelens art i regnskapet.

Anleggsmidler holdt for salg og avviklet virksomhet

Eiendeler som bankens styre har besluttet skal selges, blir behandlet etter IFRS 5. Denne typen eiendeler er i hovedsak overtatte eiendeler i forbindelse med tapsengasjement samt investering i datterselskap holdt for salg. Eiendeler som opprinnelig blir avskrevet blir stoppet ved beslutning om salg. Resultat fra slik virksomhet samt tilhørende eiendeler og gjeld presenteres på egen linje som holdt for salg.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres til amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente.

Verdipapirer og derivater

Verdipapirer og derivater består av aksjer og andeler, sertifikater og obligasjoner og derivative valuta- og renteinstrumenter. Aksjer og andeler klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres enten som til virkelig verdi over resultatet, lån og fordring eller i kategorien holde til forfall. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet med mindre de inngår i en kontantstrømsikring. Banken benytter seg imidlertid ikke av kontantstrømsikringer.

Alle finansielle instrumenter klassifisert som til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra andre finansielle investeringer. Finansielle eiendeler holdt for tradingformål karakteriseres av at instrumenter i porteføljen omsettes hyppig og at posisjoner etableres med mål om kortsiktig gevinst. Øvrige slike finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er investeringer som ved førstegangs-innregning blir definert som vurdert til virkelig verdi over resultatet (virkelig verdi opsjon).

Aksjer og andeler klassifisert som tilgjengelig for salg måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres under utvidet resultatregnskap og inngår derved i konsernets totalresultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris etter IAS 39.46 c. Det er etablert rutiner for løpende verddivurdering av alle aksjeinvesteringer. Disse vurderingene gjøres med ulike intervaller i forhold til størrelsen på investeringen.

Sertifikater og obligasjoner som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall måles til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, jfr. omtale av denne metoden under avsnittet om utlån. Banken benyttet muligheten til å omklassifisere deler av obligasjonsporteføljen fra virkelig verdi over resultatet til kategorien holde til forfall per 1. juli 2008. Dette i samsvar med endringene i IAS 39 og IFRS 7 vedtatt av IASB i oktober 2008. De foretatte nedskrivningene blir reversert over porteføljens gjenværende løpetid og inntektsført som renteinntekter i tillegg til løpende kupongrenter. Se også noten om obligasjoner.

Bytteordningen

Myndighetenes tiltakspakke hvor boliglånobligasjoner byttes mot statspapirer presenteres brutto i samsvar med IAS 32.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består hovedsaklig av goodwill i konsernet SpareBank 1 SMN. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er til stede. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser, jfr. omtale under konsolidering. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr samt eierbenyttet eiendom regnskapsføres i samsvar med IAS 16. Investeringen førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av banken eller dens datterforetak til sin egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives er gjenstand for nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Konsernet har ingen investeringseiendommer.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle investeringer. For rentebærende instrumenter som klassifiseres som lån og fordring eller holde til forfall (HTM) og ikke inngår i sikringsrelasjoner, amortiseres over-/underkurs som renteinntekt over løpetiden på kontrakten.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og – kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning optjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og

SpareBank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt og Næringskreditt oppnår. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres, med mindre de føres rett mot egenkapital etter prinsippene om sikringsbokføring. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Sikringsbokføring

Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet i samsvar med IAS 39. Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Ved virkelig verdi sikring blir både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet regnskapsført til virkelig verdi, og endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Virkelig verdi opsjon

Bankens fastrentelån føres til virkelig verdi ved bruk av virkelig verdi opsjon i samsvar med IAS 39 og banken styrer renterisikoen knyttet til disse utlånene gjennom bruk av derivater.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Ved beregningen av utsatt skatt benyttes til enhver tid gjeldende skattesats. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Kildeskatt presenteres som periodeskatt. Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån som ikke inngår i sikringsbokføring førstegangsinnregnes til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner klassifiseres som forpliktelser i balansen og måles til amortisert kost som andre langsiktige lån. Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. En fondsobligasjon er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Behandling av ansvarlige lån og fondsobligasjoner i beregningen av konsernets kapitaldekning er omtalt i note 5 Kapitaldekning og kapitalstyring.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbasert pensjonsordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuariemessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnvekst og uttakstilbøyelighet. Fra og med 2012 benyttes rente for obligasjoner med fortrinnsrett som diskonteringsrente i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse.

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelse til ansatte og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Konsernet har tidligere benyttet korridormetoden for regnskapsføring av uamortiserte estimatavvik. Korridormetoden er ikke lenger tillatt, og alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader. Se også note 25 om pensjoner.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31 desember 2010. Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314% av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 SMN har Personkunder, Konsernkunder, SMB og Markets, samt de vesentligste datterselskapene og tilknyttede selskaper som sitt primære rapporteringsformat. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver bokføres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet årsregnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette. Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimer og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital.

Note 3 - Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Bankens utlånsporfølje rescores månedlig. Kunder med svak risikoklasse, betalingsmislighold, negativ migrering eller andre objektive kriterier vurderes med tanke på behov for individuell nedskrivning. Dersom bankens beregninger viser at nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på estimeringstidspunktet er lavere enn lånets bokførte verdi foretas en individuell nedskrivning. De nedskrevne lånene er gjenstand for kvartalsvis vurdering.

Individuell nedskrivning av personmarkedsengasjement beregnes etter samme prinsipper. Vurdering av behov for nedskrivning gjøres for eksponeringer større enn 250.000 kroner som er misligholdt eller hvor det foreligger andre objektive kriterier. Nedskrivningsbehov estimeres med utgangspunkt i estimerte fremtidige kontantstrømmer. Det er usikkerhet i disse estimatene.

Gruppevis nedskrivninger beregnes for grupper av engasjement som har økende kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å identifisere hvilket engasjement som vil medføre tap. Beregning foretas med utgangspunkt i økning i forventet tap for porteføljer som har migrert negativt siden innvilgelsestidspunktet og justeres for forventet løpetid i porteføljene.

Vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Banken benytter historisk informasjon som grunnlag for å estimere nedskrivningsbehov.

Hvor sikkerhetsverdier er knyttet til spesielle objekter eller bransjer som er i krise, vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og vurdering av sikkerhetsverdier kan i slike tilfeller være beheftet med betydelig usikkerhet.

For hendelser som har inntruffet, men som ennå ikke har gitt utslag i bankens porteføljeovervåkingssystemer, estimeres gruppevis nedskrivningsbehov ved bruk av stresstestmodeller.

Se også note 2 Regnskapsprinsipper IFRS og note 6 Risikoforhold.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil i hovedsak være verdipapir som omsettes i et aktivt marked. Et aktivt marked er definert som et marked for omsetning av ensartede produkter hvor det normalt finnes villige kjøpere og selgere til en hver tid, og hvor prisene er tilgjengelige for allmennheten. Aksjer notert på en regulert markedsplass faller inn under definisjonen på et aktivt marked. Det kan være utfordringer knyttet til aksjer hvor det er stor forskjell mellom kjøps- og salgskurs, omtalt som spread, og hvor aksjen omsettes sjeldent. Noen vesentlige aksjer vil være basert på interne verddivurderinger, transaksjonspriser eller eksterne analyser av selskapet. Slike aksjer vedsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker. Dette kan være bruk av diskonterte kontantstrømmer eller ved hjelp av sammenligningsprising hvor en benytter lignende selskaper som er børsnoterte og benytter multipelprising for å fastslå verdien på det unoterte selskapet. Slike verdsettelse vil kunne være beheftet med usikkerhet. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet (Other Comprehensive Income). Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verddivurdere med rimelig stor sikkerhet blir videreført til kostpris.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet.

For opsjoner vil volatiliteter være enten observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I den utstrekning markedsprisene som innhentes tar utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette hensyntas ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Immaterielle eiendeler

Nedskrivningstester av immaterielle eiendeler er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimer, og i noen tilfeller vil også metodene for tilordning av kontantstrømmer til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i G og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil i stor utstrekning periodiseres over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer. Fra 1. januar 2008 er den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket for nye medlemmer. Konsernet tilbyr fra samme dato innskuddsordning for sine ansatte, noe som bidrar til å redusere omfanget av usikkerhet knyttet til konsernets pensjonsordning. Konsernet følger oppdatert veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse, justert for foretaksspesifikke forhold. Benyttede parametre fremgår av note om pensjoner. Som følge av implementeringen av IAS 19R per 1. januar 2013 er tidligere pensjonskorridor oppløst og løpende estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen.

Goodwill

Konsernet gjennomfører tester for å vurdere mulig verdifall på goodwill årlig eller ved indikasjon på verdifall. Vurderingen er basert på konsernets bruksverdi. Gjenvinnbart beløp fra kontantstrømgenererende enheter er fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Kontantstrømmene er basert på historisk inntjening og forventninger om fremtidige forhold og inkluderer antagelser og estimater om usikre forhold. Utfallet av nedskrivningstestene avhenger av anslag på avkastningskrav. Avkastningskravene er skjønnsmessig fastsatt på bakgrunn av tilgjengelig informasjon på balansedagen.

Ved nedskrivningstest av goodwill knyttet til Romsdals Fellesbank anses porteføljen å være integrert med bankens øvrige utlåns- og innskuddsvirksomhet, og laveste nivå for kontantgenererende enhet er fra og med 2009 morbanknivå. Det estimeres en netto kontantstrøm med utgangspunkt i inntjeningen i bankens utlåns- og innskuddsportefølje. Inntjeningen estimeres ut i fra snitt portefølje og margin, samt snitt provisjonsinntekter. Det beregnes allokerte kostnader i henhold til morbankens kostnadsprosent i forhold til total forvaltningskapital. Det benyttes fem års snitt i beregningen da man mener dette gir det beste estimatet på fremtidige kontantstrømmer. Videre beregnes det et forventet tap på utlånsporteføljen (0,3 prosent).

Kontantstrømmen beregnes over 20 år og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (før skatt rente 11 prosent). Beregninger viser at verdien av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer overstiger balanseført goodwill med god margin.

Øvrige goodwill i konsernet beregnes ut i fra snitt inntjening i markedsområdet og neddiskonteres med risikofri rente + risikopremie for lignede virksomheter (14-16 prosent).

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering (Purchase Price Allocation - PPA) hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, inntektsføres i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill). Oppkjøpsanalysen kan i henhold til IFRS 3 pkt 62 anses som foreløpig eller endelig.

Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er etter beste evne underbygget av beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv. Se også note 40.

Selskap holdt for salg (IFRS 5)

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg ved enlinjes konsolidering. Se også note 39.

Salg av låneporteføljer

Ved salg av låneporteføljer til Eksportfinans, SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt vurderer konsernet om kriteriene for fraregning er oppfylt i henhold til IAS 39. Ved utgangen av regnskapsåret er alle overførte porteføljer fraregnet morbankens balanse. Se også note 9.

Note 4 - Segmentinformasjon

Banken er omorganisert fra 1. januar 2013. Bedriftsmarkedsegmentet er delt opp og rapporteres som to separate segmenter; konsernkunder og Små og mellomstore bedrifter (SMB). Historikk er ikke omarbeidet, da dette er vanskelig å rekonstruere på et presist nok nivå. For sammenligningsformål må derfor Konsernkunder og SMB sees på under ett i forhold til 2012. Organisasjonsmessig så ligger SMB som en del av Kontorer som også håndterer personkunder.

Som følge av at datterselskapet Allegro utgjør en begrenset andel av konsernets resultat, rapporteres dette ikke lenger som eget segment, men er lagt til i kolonnen for øvrige. Fra andre kvartal 2013 er de felleskontrollerte selskapene SpareBank 1 Gruppen og BN Bank behandlet som egne segmenter. Bakgrunnen er at selskapene hver for seg utgjør en betydelig del av konsernresultatet samtidig som hvert av selskapene har betydning i kapitalkravssammenheng. Selskapene har derfor også stor oppmerksomhet i konsernets interne virksomhetsstyring. Fra tredje kvartal 2013 rapporteres selskaper holdt for salg under Konsernkundesegmentet. For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 2013

Resultatregnskap (mill. kr)	Person-kunder	Konsern-kunder				SB1		SB1 Regnskaps-huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/ elim	Total
		SMB	Markets	EM1	Finans MN							
Netto renteinntekter	630	284	695	5	7	118	-0	-	-	-122	1.616	
Renter av allokert kapital	11	3	34	-1	-	-	-	-	-	-47	-	
Sum renteinntekter	641	286	729	4	7	118	-0	-	-	-170	1.616	
Netto provisjons- og andre inntekter	704	79	91	29	368	-3	133	-	-	62	1.463	
Netto avkastning på finansielle investeringer (**)	1	1	49	40	-	0	-0	210	91	141	531	
Sum inntekter *)	1.346	366	869	73	375	116	132	210	91	33	3.610	
Sum driftskostnader	641	156	257	85	314	45	118	-	-	103	1.722	
Resultat før tap	705	210	612	-13	61	70	14	210	91	-71	1.888	
Tap på utlån, garantier m.v.	6	5	71	-	-	20	-	-	-	-1	101	
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	699	205	541	-13	61	51	14	210	91	-70	1.788	
EK avkastning	38,7 %	29,4 %	12,8 %								13,3 %	
Balanse												
Utlån til kunder	63.518	9.055	31.920	-	-	3.291	-	-	-	4.255	112.038	
Herav solgt til Boligkreditt og Næringskreditt	-30.204	-421	-1.110	-	-	-	-	-	-	-	-31.735	
Individuell nedskrivning utlån	-28	-15	-122	-	-	-23	-	-	-	15	-173	
Gruppenedskrivning utlån	-73	-30	-175	-	-	-16	-	-	-	-0	-295	
Andre eiendeler	501	35	306	-	291	12	105	1.113	1.188	31.975	35.525	
Sum eiendeler	33.713	8.623	30.818	-	291	3.264	105	1.113	1.188	36.245	115.360	
Innskudd fra og gjeld til kunder	24.185	8.734	21.544	-	-	-	-	-	-	1.611	56.074	
Annen gjeld og egenkapital	9.528	-111	9.274	-	291	3.264	105	1.113	1.188	34.634	59.286	
Sum egenkapital og gjeld	33.713	8.623	30.818	-	291	3.264	105	1.113	1.188	36.245	115.360	

Konsern 2012

Resultatregnskap (mill. kr)	PM	BM	Markets	EM1	SB1		SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/ elim	Total
					Finans MN	Regnskaps-huset SMN				
Netto renteinntekter	540	905	-21	5	108	3	-	-	-62	1.477
Renter av allokert kapital	11	98	4	-	-	-	-	-	-113	-
Sum renteinntekter	552	1.003	-18	5	108	3	-	-	-175	1.477
Netto provisjons- og andre inntekter	484	137	24	380	-3	105	-	-	13	1.139
Netto avkastning på finansielle investeringer										

**)	1	68	87	-	-1	-	94	72	145	467
Sum inntekter *)	1.037	1.207	93	385	104	107	94	72	-17	3.084
Sum driftskostnader	653	399	94	309	40	93	-	-	66	1.654
Resultat før tap	384	809	-1	76	65	14	94	72	-82	1.430
Tap på utlån, garantier m.v.	1	45	-	-	9	-	-	-	4	58
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	383	764	-1	76	56	14	94	72	-86	1.371
EK avkastning	22,6 %	14,4 %	-0,4 %							11,7 %
Balanse										
Utlån til kunder	58.892	40.671	-	-	3.146	-	-	-	2.200	104.909
Herav solgt til Boligkreditt	-28.029	-976	-	-	-	-	-	-	-960	-29.966
Individuell nedskrivning utlån	-28	-101	-	-	-15	-	-	-	-0	-144
Gruppenedskrivning utlån	-	-	-	-	-16	-	-	-	-278	-295
Andre eiendeler	391	1.061	-	299	19	68	1.064	1.095	29.474	33.471
Sum eiendeler	31.225	40.655	-	299	3.133	68	1.064	1.095	30.436	107.975
Innskudd fra og gjeld til kunder	22.440	27.064	-	-	-	-	-	-	2.747	52.252
Annen gjeld og egenkapital	8.784	13.591	-	299	3.133	68	1.064	1.095	27.688	55.723
Sum egenkapital og gjeld	31.225	40.655	-	299	3.133	68	1.064	1.095	30.436	107.975

*) En del av kapitalmarkeds-inntektene (Markets) er fordelt på PM og BM.

**)	2013	2012
Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)		
Kursgevinst/utbytte på aksjer	114	24
Obligasjoner og derivater	-40	57
Valuta- og renteforretninger Markets	73	126
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	147	207
SpareBank 1 Gruppen	210	94
SpareBank 1 Boligkreditt	40	44
SpareBank 1 Næringskreditt	8	8
BN Bank	91	72
Andre selskaper	36	42
Sum avkastning på eierinteresser	384	260
Sum	531	467

Note 5 - Kapitaldekning og kapitalstyring

SpareBank 1 SMN har benyttet interne målemetoder (Internal Rating Based Approach - Foundation) for kredittrisiko siden januar 2007. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. I juni 2013 søkte banken om overgang til Avansert IRB for de foretaksporteføljene som i dag rapporteres etter foundation metoden. Effekten av risikovektene under IRB er begrenset som følge av overgangsregler gitt i forskrift fra Finanstilsynet.

Fra andre kvartal 2013 er beregningsmetode på operasjonell risiko endret fra basismetode til sjablongmetode på morbank. På konsern beregnes fortsatt datterselskaper etter basismetoden.

Fra 1. juli 2013 er det innført nye bufferkrav jfr. finansieringsvirksomhetslovens § 2-9e. Per 31. desember 2013 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent og kravet til systemrisikobuffer 2 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om at ansvarlig kapital skal utgjøre minimum 4,5 prosent av ren kjernekapital, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er på 9 prosent.

I løpet av 2014 vil bufferkravet for systemrisiko øke med ytterligere 1 prosentpoeng, slik at kravet til ren kjernekapital per 1. juli 2014 vil være på 10 prosent. Per 1. juli 2015 vil motsyklisk bufferkrav på 1 prosentpoeng bli gjort gjeldende.

En fondsobligasjon (hybridkapital) er en obligasjon med en pålydende rente, men banken har ikke plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjoner som kjennetegnes med moderate incentiver til tilbakebetaling er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Har derimot fondsobligasjonen ikke fastsatt løpetid og er uten incentiver til tilbakebetaling kan den medtas som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 35 prosent av samlet kjernekapital.

Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under åtte prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres som annen langsiktig gjeld til amortisert kost.

I forbindelse med endrede krav til betingelsene for fondsobligasjoner, vil de fondsobligasjonene som ikke tilfredsstillt de nye kravene over tid ikke kunne telle med som øvrig kjernekapital. Obligasjonene vil være gjenstand for en nedtrapping med 20 prosent i 2014 og 10 prosent deretter. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2013 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping.

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan ikke tilsvare et høyere beløp enn 50 prosent av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån ikke kan tilsvare et høyere beløp enn 100 prosent av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

For detaljert informasjon om ansvarlige lån og fondsobligasjoner, se note 38 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
2.597	2.597	Egenkapitalbevis	2.597	2.597
-0	-0	- Egne egenkapitalbevis	-0	-0
895	895	Overkursfond	895	895
1.889	2.496	Utjevningsfond	2.496	1.889
2.944	3.276	Grunnfondskapital	3.276	2.944
195	227	Avsatt utbytte	227	195
30	124	Avsatt gaver	124	30
106	195	Fond for urealiserte gevinster	206	123
0	-	Annen egenkapital inklusive minoritetsinteresser	1.421	1.370
8.656	9.811	Sum balanseført egenkapital	11.242	10.042
-447	-447	Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-582	-674
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	98	57
-225	-352	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-361	-238
-448	-401	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-106	-2
-165	-240	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-214	-179
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-595	-703
-55	-109	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-107	-49
7.316	8.262	Sum ren kjernekapital	9.374	8.254
918	1.431	Fondsobligasjoner, hybridkapital	1.615	1.103
8.234	9.693	Sum kjernekapital	10.989	9.357
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
-	-	Fondsobligasjon, hybridkapital utover 15%	31	31
312	304	Evigvarende ansvarlig kapital	363	312
1.810	1.569	Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1.950	2.127
-448	-401	50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-106	-2
-165	-240	50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-214	-179
-	-	50 % kapitaldekningsreserve	-595	-703
1.509	1.231	Sum tilleggskapital	1.428	1.586
9.742	10.924	Netto ansvarlig kapital	12.417	10.943
		Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II		
1.654	1.573	Engasjement med spesialiserte foretak	1.573	1.654
1.470	1.478	Engasjement med øvrige foretak	1.479	1.470
39	70	Engasjement med massemarked SMB	74	42
316	363	Engasjement med massemarked personer	628	560
28	28	Engasjement med øvrig massemarked	33	30
1.118	1.157	Egenkapitalposisjoner	-	-
4.625	4.669	Sum kredittrisiko IRB	3.787	3.756
205	224	Gjeldsrisiko	224	205
14	8	Egenkapitalrisiko	10	15
-	-	Valutarisiko	-	-
315	297	Operasjonell risiko	398	420
553	560	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	2.151	2.074
-75	-67	Fradrag	-119	-120
-	-	Overgangsordning	316	246
5.637	5.690	Minimumskrav ansvarlig kapital	6.767	6.596
70.468	71.130	Beregningsgrunnlag	84.591	82.446
		Kapitaldekning		
10,4 %	11,6 %	ren kjernekapitaldekning	11,1 %	10,0 %
11,7 %	13,6 %	kjernekapitaldekning	13,0 %	11,3 %
13,8 %	15,4 %	kapitaldekning	14,7 %	13,3 %

Note 6 - Risikoforhold

Risikostyring

SpareBank 1 SMN har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og å ha en så høy kvalitet i sin risikooppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for rating, konsentrasjon, risikojustert avkastning, tapsgrader, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk kapitaldekning.

Prinsippene for risikostyring i SpareBank 1 SMN er fastsatt i bankens risikostyringspolicy. Banken legger stor vekt på å identifisere, måle, styre og følge opp sentrale risikoer for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- en god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen og risikokostnadene, og gjennom dette å skape et bedre beslutningsgrunnlag
- å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- å unngå uventede negative hendelser som kan være ødeleggende for konsernets drift og omdømme i markedet

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap.

Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en tolv måneders periode. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Styret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov, legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som sikrer at sannsynligheten for at en hendelse inntreffer er svært lav. For ytterligere detaljer vises det til bankens Pilar III rapportering som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikoreporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av Risk Management, som er uavhengig av de enkelte forretningsområdene i konsernet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor konsernet. Konsernet er eksponert for kredittrisiko gjennom alle sine fordringer på kunder og motparter. Hovedsakelig er konsernet eksponert gjennom ordinær utlånsvirksomhet og leasingaktiviteter, men i tillegg er konsernets kredittrisiko knyttet til likviditetsreserveporteføljen samt gjennom motpartsrisiko som oppstår gjennom rente- og valutaderivater.

Kredittrisiko knyttet til konsernet utlånsvirksomhet utgjør konsernets største risikoområde. Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittstrategi konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fastsettelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Bankens kredittstrategi og kredittpolicy er utledet av bankens hovedstrategi, og inneholder retningslinjer for risikoprofilen herunder maksimalt forventet tap (EL) for henholdsvis Personmarked og Bedriftsmarked, maksimal misligholdssannsynlighet i porteføljen (PD) og maksimal økonomisk kapital (UL) allokert til kredittvirksomheten.

Konsentrasjonsrisiko styres ved fordeling mellom Personmarked og Bedriftsmarked, begrensning i størrelse på utlån og tapsgrad på enkeltengasjement, rammer for maksimal eksponering samt anvendelse av økonomisk kapital innenfor bransjer, rammer for regulatorisk beregningsgrunnlag fra utlån til Personmarked og Bedriftsmarked, samt egne krav til maksimal eksponering, kredittkvalitet og antall engasjement over ti prosent av ansvarlig kapital.

Etterlevelse av kredittstrategi og styrevedtatte rammer overvåkes løpende av Risk Management og rapporteres kvartalsvis til styret.

Banken har godkjenning til å benytte interne modeller i sin risikostyring og kapitalberegning (IRB), og har søkt Finanstilsynet om tillatelse til å benytte avansert metode for sine utlån til Bedriftsmarkedet. Svar fra Finanstilsynet forventes medio 2014.

Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittstrategi og for å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret delegerer kredittfullmakt til konsernsjef og konserndirektørene. Konsernsjef kan videre delegerer fullmakter under konserndirektørnivå. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Banken har en egen avdeling for kredittstøtte som tar over behandlingen av kunder hvor det er åpenbart, eller anses overveiende sannsynlig, at kunden ikke vil kunne betjene sine forpliktelser uten at det iverksettes tiltak ut over ordinær oppfølging.

Banken bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprisering og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

1. Misligholdssannsynlighet (PD)

Bankens kredittmodeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet. Beregningene er basert på scoringsmodeller som tar hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene er delvis Point In Time-orienterte, og reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturførhold. For å kunne gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser. I tillegg har banken to risikoklasser for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Modellene valideres løpende og minimum årlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Valideringsresultatene bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

2. Eksponering ved mislighold (EAD)

EAD er en beregnet størrelse på eksponeringen ved et eventuelt fremtidig misligholdstidspunkt. For trekkrettigheter benyttes en konverteringsfaktor (KF) for å anslå hvor mye av nåværende ubenyttet ramme som vil være trukket opp ved et fremtidig misligholdstidspunkt. For garantier benyttes KF til å estimere hvor mye av avgitte garantier som vil bli gjort gjeldende etter mislighold. KF valideres månedlig for trekkrettigheter innenfor Personmarked og Bedriftsmarked. Bankens EAD-modell tar hensyn til ulikheter både mellom produkter og kundetyper.

3. Tap gitt mislighold (LGD)

Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet tilfriskningsgrad, realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerhetsverdier, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt direkte kostnader ved inndrivelse. Verdiene fastsettes etter faste modeller og faktiske realisasjonsverdier valideres for å teste modellenes pålitelighet.

De tre overnevnte parametrene (PD, EAD og LGD) danner grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk beregning av forventet tap (EL) og behov for nødvendig økonomisk kapital/risikjustert kapital (UL).

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko i derivathandel styres gjennom bruk av ISDA og CSA-avtaler mot de finansinstitusjonene som er de mest brukte motpartene. ISDA regulerer oppgjør mellom finansielle motparter. CSA-avtalene begrenser maksimal eksponering gjennom markedsevaluering av porteføljen og margininnbetaling når verdiendringen i porteføljen overstiger maksimal avtalt ramme eller minimum overføringsbeløp. Banken vil fortsette å inngå CSA-avtaler mot finansielle motparter for å styre motpartsrisikoen.

SpareBank 1 SMN jobber aktivt for å gjennomføre ytterligere tiltak for å redusere motpartsrisiko ved å inngå avtale med en eller flere sentrale motparter. Dette vil i fremtiden reguleres gjennom lovkrav, det kommende EMIR-regulativet. Dette vil medføre at SpareBank 1 SMN vil cleare sine derivater med finansielle motparter og større kundehandler gjennom en sentral motpart og ha motpartsrisiko mot denne i stedet for den enkelte motpart. Det vil bli foretatt daglig avregning mot sentral motpart.

For kunder sikres motpartsrisikoen gjennom bruk av kontantdepot eller andre sikkerheter som til en hver tid skal overstige markedsverdien av kundens portefølje. Det er etablert egne rutiner for innkalling av ytterligere sikkerheter eller lukking av posisjoner dersom markedsverdiene overstiger åtti prosent av sikkerhetene.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter. Markedsrisiko omfatter også risikoen for tap som skyldes endringer i prisen på finansielle derivater som futures, opsjoner og finansielle derivater basert på noe annet enn verdipapirer – som for eksempel råvarer.

Markedsrisiko oppstår i SpareBank 1 SMN hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som finansiering, rente- og valutahandel. Kundeaktivitet generert gjennom bankens Markets-avdeling, samt SpareBank 1 Markets anvendelse av bankens balanse, påvirker også bankens markedsrisiko.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente og valutamarkedene. Bankens strategi for markedsrisiko legger grunnlaget for utarbeidelse av ledelsesrapportering, kontroll og oppfølging av rammer og retningslinjer.

Konsernet definerer rammer for eksponering i egenkapitalinstrumenter med utgangspunkt i stresstester basert på kredittilsynets scenarier. Rammene gjennomgås minst årlig og vedtas årlig av bankens styre. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for Risk Management, og status rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedsrentene i finansielle markeder. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en renteendring på ett basispunkt (0,01 prosentpoeng). Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd, og det er egne rammer for renteeksponering innenfor hvert løpetidsbånd og samlet. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort, og konsernets renterisiko er lav til moderat.

Spreadrisiko er risikoen for at tap oppstår som følge av endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner grunnet generelle endringer i kredittspreader. Obligasjonsrisikoen styres med utgangspunkt i en evaluering av de enkelte utstedere. I tillegg har banken en egen ramme for samlet spreadrisiko for samtlige obligasjoner. Banken beregner spreadrisikoen basert på Finanstilsynets modul for markeds- og kredittisiko. Tapspotensialet for den enkelte kreditteksponering beregnes med utgangspunkt i rating og durasjon.

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta.

Aksjerisiko er risikoen for tap i posisjoner som følge av endringer i aksjekurser. Denne risikoen er knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Plasseringer i aksjefond og kombinasjonsfond medregnes under aksjerisikovurderingen. Aksjer i datterselskaper og aksjer som inngår i en konsolidert- eller strategisk vurdering inkluderes ikke.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde, per 31. desember 2013 var innskuddsdekningen 48 prosent, mot 50 prosent per 31. desember 2012 (konserntall).

Banken reduserer sin likviditetsrisiko gjennom en spredning av innlån på ulike markeder, innlånskilder, løpetider og instrumenter samt ved bruk av langsiktige innlån. For stor konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Finansavdelingen i banken er ansvarlig for konsernets finansiering og likviditetsstyring. Etterlevelse av rammer overvåkes av avdeling for Risk Management, og status rapporteres månedlig til styret. Konsernet styrer sin likviditet samlet ved at Finansavdelingen både har ansvaret for å finansiere banken og datterselskapene.

Styringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Som en del av strategien er det også utarbeidet beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1 alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Disse hensyntar perioder med både bankspesifikke, systemmessige krisescenarier og en kombinasjon av disse. Banken har som mål å kunne overleve i tolv måneder i ordinær drift uten tilgang på ny ekstern finansiering. I tillegg skal banken klare en overlevelse på tretti dager i det mest ekstreme krisescenariet. I et slikt scenarie kan kun bankens beholdning av høy-likvide aktiva anvendes.

Høringsnotat for nasjonalt systemviktige banker ble publisert i november 2013, og SpareBank 1 SMN er i dette notatet definert som en nasjonalt systemviktig bank. I høringsnotatet legges det opp til en førtidig innføring av det kvantitative likviditetskravet Liquidity Coverage Ratio (NSFR) samt økt krav til langsiktig finansiering. SpareBank 1 SMN har i likviditetsstrategien hensyntatt dette og gjør tilpasninger til disse kravene. Dette overvåkes og rapporteres av Risk Management.

Tilgangen til finansiering har fungert tilfredsstillende i 2013.

Konsernets likviditetssituasjon per 31.12.2013 vurderes som tilfredsstillende.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Mennesker: brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker: kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

Styring av operasjonell risiko har fått økt betydning i finansnæringen gjennom de senere årene. Faktorer som spiller inn er internasjonalisering, en sterk teknologisk utvikling og stadig økende krav fra både kunder, myndigheter og andre interessegrupper. Internasjonalt har mange betydelige tapshendelser i finansnæringen hatt sin bakgrunn i svikt innenfor dette risikoområdet.

Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå i SpareBank 1 SMN. Ledernes viktigste hjelpemidler i arbeidet er faglig innsikt og lederkompetanse, samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger bidrar også til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet. Eventuelle svakheter og forbedringstiltak rapporteres oppover i organisasjonen.

SpareBank 1 SMN legger vekt på fullmaktstrukturer, gode rutinebeskrivelser og godt definerte ansvarsforhold gjennom leveranseavtaler mellom de ulike divisjonene som elementer i et rammeverk for å håndtere den operasjonelle risikoen.

Banken har tatt i bruk et eget registrerings- og oppfølgingsverktøy (Risiko Informasjonssystem) for bedre struktur og oppfølging av risiko, hendelser og forbedringsområder i konsernet.

Operasjonelle tap rapporteres periodisk til styret.

Styret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risiko og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

For ytterligere informasjon vises til kapitlet Risiko- og kapitalstyring, samt følgende noter:

Note 13: Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 14: Finansielle instrumenter og motregning

Note 16: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 17: Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Note 7 - Kredittinstitusjoner - fordringer og gjeld

Morbank		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
4.982	3.932	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.121	2.375
637	68	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	68	637
5.619	4.000	Sum	1.189	3.012
Spesifikasjon på de vesentligste valutasorter				
55	65	USD	65	55
1.455	844	EUR	844	1.455
22	0	ISK	0	22
3.847	3.047	NOK	236	1.240
240	44	Andre	44	240
5.619	4.000	Sum	1.189	3.012
3,1 %	2,7 %	Gjennomsnittlig rente	1,6 %	2,5 %
Gjeld til kredittinstitusjoner				
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
2.521	3.966	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	3.966	2.521
2.616	1.194	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.194	2.616
5.137	5.159	Sum	5.159	5.137
2.273	1.220	Innlån statsforvaltning vedørende bytteordning medavtalt løpetid eller oppsigelsestid	1.220	2.273
2.273	1.220	Sum	1.220	2.273
7.410	6.379	Sum	6.379	7.410
-	-			
-	-			
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
706	0	USD	0	706
225	28	EUR	28	225
6.064	6.321	NOK	6.321	6.064
415	30	Andre	30	415
7.410	6.379	Sum	6.379	7.410
2,2 %	1,9 %	Gjennomsnittlig rente	1,9 %	2,2 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Gjennomsnittrenten er beregnet med utgangspunkt i renteinntekt/rentekostnad i forhold til beholdningskontienes gjennomsnittssaldo for det aktuelle år. Dog begrenset til beholdning i konti i valuta NOK.

Note 8 - Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Utlån fordelt på fordringstype				
-	-	Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	1.877	1.901
10.250	11.547	Kasse-/drifts- og brukskreditter	11.547	10.250
3.759	3.277	Byggelån	3.274	3.153
58.455	62.207	Nedbetalingslån	63.605	59.639
72.464	77.030	Brutto utlån og fordringer på kunder	80.303	74.943
-407	-428	Nedskrivninger	-467	-439
72.057	76.602	Utlån og fordringer på kunder	79.836	74.504
Utlån fordelt på markeder				
32.618	36.632	Lønnstakere	38.724	33.828
39.760	40.129	Næringsfordelt	41.287	41.002
87	269	Offentlig	291	113
72.464	77.030	Brutto utlån og fordringer på kunder	80.303	74.943
-407	-428	Nedskrivninger	-467	-439
72.057	76.602	Utlån og fordringer på kunder	79.836	74.504
Herav ansvarlig lånekapital				
48	48	Ansvarlig kapital i øvrige finansinstitusjoner	48	48
48	48	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	48	48
Herav				
565	820	Utlån til ansatte	1.044	713
I tillegg				
29.348	30.516	Utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS	30.516	29.348
848	765	- herav utlån til ansatte	972	1.069
618	1.221	Utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS	1.221	618

Rentesubsidiering ved utlån til ansatte inngår i rentenetto. Lånerenten til ansatte er 75 prosent av beste boliglånsrente til øvrige kunder.

Fordeling på risikogrupper

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgestidspunkt. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Se note 12 for inndeling av risikoklasser.

Kundene rescores månedlig i bankens porteføljestyringssystem.

Engasjement inkluderer brutto utlån, rembursert og ubenyttede garantier.

Engasjementsoppfølging gjøres ut ifra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risikoprising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Forventet tap ligger innenfor de styrevedtatte rammene for maksimalt forventet tap.

Gruppevis nedskrivninger beregnes med utgangspunkt i kunder som har migrert negativt siden innvilgestidspunktet, men hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning.

Banken benytter makrobaserte stresstester for å estimere nedskrivningsbehov knyttet til objektive hendelser som ikke har gitt utslag i porteføljekvalitet på måletidspunktet.

Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jfr. note 3 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssansynlighet.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement fordelt på risikogruppe	2013	2012
42.325	46.680	Laveste risiko	46.927	42.635
20.920	22.631	Lav risiko	23.418	21.646
17.697	16.275	Middels risiko	17.816	18.456
4.230	3.644	Høy risiko	4.008	4.580
1.563	1.988	Høyeste risiko	2.321	1.910
417	457	Mislighold*	543	517
87.152	91.676	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	95.033	89.744

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på risikogruppe	2013	2012
35.681	40.120	Laveste risiko	40.363	35.982
17.760	19.132	Lav risiko	19.907	18.453
13.986	12.210	Middels risiko	13.695	14.693
3.178	3.108	Høy risiko	3.464	3.518
1.464	2.023	Høyeste risiko	2.352	1.803
394	438	Mislighold *	523	494
72.464	77.030	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	80.303	74.943

*) Engasjement med individuell nedskrivning har risikogruppe mislighold.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på risikogruppe	2013	2012
7	9	Laveste risiko	9	7
20	15	Lav risiko	15	20
48	49	Middels risiko	51	51
33	40	Høy risiko	42	35
30	17	Høyeste risiko	24	36
17	14	Mislighold	21	23
155	144	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	163	173

Banken selger godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt, og godt sikrede næringslån til Næringskreditt. Dette er et tiltak for å sikre langsiktig finansiering på konkurransemessige vilkår. Provisjonen (margin) av disse lånene blir inntektsført i resultatregnskapet under provisjonsinntekter. Tabellene nedenfor viser risikoklassifiseringen av disse engasjementene.

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012
29.420	30.583	Laveste risiko	30.583	29.420
3.228	3.302	Lav risiko	3.302	3.228
868	1.029	Middels risiko	1.029	868
144	190	Høy risiko	190	144
115	182	Høyeste risiko	182	115
13	2	Mislighold	2	13
33.789	35.288	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	35.288	33.789

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012
25.013	25.846	Laveste risiko	25.846	25.013
3.199	3.278	Lav risiko	3.278	3.199
863	1.017	Middels risiko	1.017	863
144	190	Høy risiko	190	144

115	182	Høyeste risiko	182	115
13	2	Mislighold	2	13
29.348	30.516	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	30.516	29.348

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012
150	307	Laveste risiko	307	150
157	657	Lav risiko	657	157
311	257	Middels risiko	257	311
618	1.221	Sum totalt engasjement fordelt på risikogruppe	1.221	618

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012
150	307	Laveste risiko	307	150
157	657	Lav risiko	657	157
311	257	Middels risiko	257	311
618	1.221	Sum brutto utlån fordelt på risikogruppe	1.221	618

Fordeling på sektor og næring

Morbank			Konsern	
2012	2013	Engasjement fordelt på sektor og næring	2013	2012
34.433	39.479	Lønnstakere o.l	40.867	35.674
568	805	Offentlig forvaltning	828	595
6.974	6.838	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	6.992	7.144
3.157	3.239	Havbruk	3.371	3.282
3.180	3.031	Industri og bergverk	3.229	3.412
4.778	4.698	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	5.228	5.329
4.437	3.695	Hotell og handel	3.864	4.620
7.874	7.712	Sjøfart	7.719	7.880
14.044	12.859	Eiendomsdrift	12.930	13.526
4.361	5.844	Forretningsmessig tjenesteyting	6.083	4.594
2.944	3.440	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.881	3.279
401	35	Øvrige sektorer	40	407
87.152	91.676	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	95.033	89.744

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2013	2012
32.618	36.632	Lønnstakere o.l	38.724	33.828
86	269	Offentlig forvaltning	291	113
6.081	6.208	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	6.455	6.246
2.166	2.334	Havbruk	2.238	2.288
2.072	1.946	Industri og bergverk	2.156	2.298
3.074	2.693	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	3.375	3.611
2.577	2.275	Hotell og handel	2.409	2.756
5.964	5.395	Sjøfart	5.626	5.970
12.261	10.957	Eiendomsdrift	11.602	11.740
3.108	3.646	Forretningsmessig tjenesteyting	4.670	3.304
2.057	2.284	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2.719	2.384
401	2.391	Øvrige sektorer	37	407
72.464	77.030	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	80.303	74.943

Morbank			Konsern	
2012	2013	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2013	2012
38	37	Lønnstakere o.l	46	41
2	-	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	1	3
14	14	Havbruk	14	14
13	9	Industri og bergverk	10	16
16	32	Bygg og anlegg	33	20
5	8	Hotell og handel	11	6
17	19	Eiendomsdrift	19	17
11	22	Forretningsmessig tjenesteyting	22	12
13	8	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	16	15
129	150	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	173	144

Morbank			Konsern	
2012	2013	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
21	17	Lønnstakere o.l	25	25
0	0	Offentlig forvaltning	0	0
11	10	Jordbruk,skogbruk, fiske og fangst	11	14
2	2	Havbruk	3	2
17	9	Industri og bergverk	10	18
20	12	Bygg og anlegg	15	24
11	16	Hotell og handel	17	13
21	20	Sjøfart	20	21
30	24	Eiendomsdrift	25	30
18	26	Forretningsmessig tjenesteyting	27	21
3	6	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	8	5
1	0	Øvrige sektorer	0	1
155	144	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	163	173

Fordeling på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån	2013	2012

28.295	29.497	Sør-Trøndelag	30.776	28.996
16.433	17.998	Nord-Trøndelag	18.943	17.332
15.992	17.006	Møre og Romsdal	17.688	16.527
335	494	Sogn og Fjordane	534	366
481	658	Nordland	714	528
5.261	5.337	Oslo	5.375	5.291
4.797	5.153	Landet for øvrig	5.386	5.033
870	886	Utlandet	886	870
72.464	77.030	Sum brutto utlån	80.303	74.943

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	2013	2012
14.354	14.968	Sør-Trøndelag	14.968	14.354
7.676	7.895	Nord-Trøndelag	7.895	7.676
4.457	4.626	Møre og Romsdal	4.626	4.457
100	127	Sogn og Fjordane	127	100
104	100	Nordland	100	104
1.007	1.128	Oslo	1.128	1.007
1.596	1.622	Landet for øvrig	1.622	1.596
54	50	Utlandet	50	54
29.348	30.516	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt	30.516	29.348

Morbank			Konsern	
2012	2013	Brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	2013	2012
36	381	Sør-Trøndelag	381	36
285	332	Nord-Trøndelag	332	285
297	296	Møre og Romsdal	296	297
-	150	Oslo	150	-
-	63	Landet for øvrig	63	-
618	1.221	Sum brutto utlån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt	1.221	618

		Konsern	
Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler		2013	2012
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler			
-	Inntil 1 år	157	285
-	Mellom 1 og 5 år	1.512	1.531
-	Over 5 år	208	151
Sum brutto fordringer		1.877	1.967
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler		47	66
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler		1.830	1.901
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:			
-	Inntil 1 år	124	266
-	Mellom 1 og 5 år	1.499	1.485
-	Over 5 år	207	150
Sum netto fordringer		1.830	1.901

Note 9 - Fraregning av finansielle eiendeler

Som et ledd i sin ordinære virksomhet foretar banken transaksjoner som resulterer i salg av finansielle eiendeler. Banken overfører slike finansielle eiendeler i hovedsak gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt eller næringseiendomslån til SpareBank 1 Næringskreditt.

SpareBank 1 Boligkreditt

Banken kan tilby kredittforetaket å kjøpe boliglån som tilfredsstillter kravene i foretakets kredittpolicy. SpareBank 1 Boligkreditt utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de kjøpte boliglånene. Banken har i 2013 netto solgt boliglån til en verdi av 1,2 milliarder kroner. Lånene selges til balanseført verdi.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 30,5 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret.

Avregning mot provisjonsinntekter

Banken mottar provisjon for de solgte boliglånene for de plikter som følger med avtalen om forvaltning av utlånene. Vederlaget tilsvarer renteinntekten på lånene redusert med gjennomsnittlig finansieringskostnad i SpareBank 1 Boligkreditt, administrasjonskostnader samt eventuelle inntrufne tap begrenset oppad til ett års provisjon. Renten fastsettes av boligkredittforetaket. Kredittforetaket beregner og bokfører gruppevis nedskrivninger på de kjøpte lånene. Disse nedskrivningene kommer ikke til fradrag i vederlaget.

Dersom det oppstår kreditttap eller marginsvikt knyttet til de solgte lånene kan SpareBank 1 Boligkreditt redusere bankens provisjon, dog begrenset til kalenderårets samlede provisjon. Provisjon for 2013 utgjorde om lag 414 millioner kroner mot 200 millioner kroner i 2012. Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen. Gjennomsnittlig løpetid på porteføljen er om lag tre år.

De overførte lånene må ha en LTV på under 75 prosent på salgstidspunktet. Gjennomsnittlig LTV for de solgte lånene fra SpareBank 1 SMN er under 52 prosent.

Banken har verken overført eller beholdt alle fordelene eller risikoene knyttet til de solgte lånene. Vesentlige rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget innregnes separat som eiendeler eller forpliktelser. Det er ikke balanseført noen eiendel eller forpliktelse knyttet til dette for regnskapsåret 2013.

Likviditetsfasilitet

SpareBank 1 SMN har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt, inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene forplikter seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. I henhold til sin likviditetsstrategi holder SpareBank 1 Boligkreditt likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne likviditetsreserven hensyntas ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun i de tilfeller hvor foretaket ikke lenger har tilstrekkelig likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Soliditet

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 SMN også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minst 9 prosent. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale.

SpareBank 1 Næringskreditt

Banken kan tilby kredittforetaket å kjøpe næringseiendomslån som tilfredsstillter kravene i foretakets kredittpolicy. SpareBank 1 Næringskreditt utsteder obligasjoner til investorer med sikkerhet i de kjøpte næringseiendomslånene. Det er i 2013 netto solgt næringseiendomslån til en verdi 600 millioner kroner. Lånene selges til balanseført verdi. Totalt er det fraregnet lån til SpareBank 1 Næringskreditt for 1,2 milliarder kroner ved utgangen av regnskapsåret.

Avregning mot provisjonsinntekter

Det er inngått tilsvarende avtale om avregning mot provisjonsinntekter som for SpareBank 1 Boligkreditt, se ovenfor.

Dersom det oppstår kreditttap eller marginsvikt knyttet til de solgte lånene kan SpareBank 1 Næringskreditt redusere bankens provisjon, dog begrenset til kalenderårets samlede provisjon. Provisjon for 2013 utgjorde om lag 7 millioner kroner mot 4 millioner kroner i 2012. Det har ikke vært innregnet tap i porteføljen siden overføringen.

De overførte lånene må ha en LTV på under 60 prosent på overføringstidspunktet. Banken har verken overført eller beholdt alle fordelene eller risikoene knyttet til de solgte lånene. Vesentlige rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved salget innregnes separat som eiendeler eller forpliktelser. Det er i ikke balanseført noen eiendel eller forpliktelse knyttet til dette for regnskapsåret 2013.

Likviditetsfasilitet

Som beskrevet ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt er det inngått tilsvarende avtale med SpareBank 1 Næringskreditt.

Soliditet

Det er på samme måte inngått avtale om å sikre kjernekapital i SpareBank 1 Næringskreditt på minimum 9 prosent. Se omtale ovenfor om SpareBank 1 Boligkreditt.

Note 10 - Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne engasjement

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Morbank					
2013					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	739	222	40	91	1.091
- Bedriftsmarked	760	63	97	77	997
Sum	1.499	285	137	168	2.089

2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	634	222	23	99	978
- Bedriftsmarked	259	58	48	113	477
Sum	893	279	71	212	1.455

Av det totale beløp av brutto forfalte, men ikke nedskrevet utlån var realisasjonsverdien på tilhørende pantestillelser 2.261 millioner kroner per 31. desember 2013.

Konsern					
2013					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	740	238	43	110	1.131
- Bedriftsmarked	763	99	102	91	1.054
Sum	1.503	336	145	201	2.185

2012					
(mill. kr)	Inntil 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
- Personmarked	635	235	32	116	1018
- Bedriftsmarked	263	86	57	109	514
Sum	897	321	89	225	1.532

Av det totale beløp av forfalte, men ikke nedskrevet utlån til kunder var virkelig verdi på tilhørende pantestillelser 2.357 millioner kroner per 31. desember 2013.

Note 11 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-0	22	22	-3	-19	-22
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	0	0	0	5	5
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	26	34	4	46	51
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	4	34	39	6	48	54
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-6	-6	-13	6	30	37
Sum tap på utlån og garantier	6	76	82	1	50	51

Individuelle nedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	28	101	129	31	120	151
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-26	-34	-4	-46	-50
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-12	-16	-4	-9	-13
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	11	12	1	3	4
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	11	48	59	4	33	37
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	28	122	150	28	101	129

Gruppenedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	73	205	278	73	200	273
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-	-	5	5
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	73	205	278	73	205	278

Tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-0	1
Havbruk	2	13
Industri og bergverk	23	1
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	28	10
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	4	-0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	2	5
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	14	12
Personmarked	10	4
Gruppenedskrivning næring	-	5
Gruppenedskrivning person	-	0
Tap på utlån til kunder	82	51

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2013	2012
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	311	298
-Individuelle nedskrivninger	73	72
Netto misligholdte engasjement	238	226
Tapsutsatte engasjement	146	119
-Individuelle nedskrivninger	76	57
Netto andre tapsutsatte engasjement	70	63

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for morbanken 39,6 millioner kroner.

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for morbanken per 31.12.2013 er 167,3 millioner kroner.

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	2	28	29	-5	-23	-28
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	-	-	-	5	5
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	32	40	8	54	63
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	8	37	45	7	50	57
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	-6	-7	-14	6	32	38
Sum tap på utlån og garantier	12	89	101	4	54	58

Individuelle nedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	31	113	144	36	136	172
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	-8	-32	-40	-8	-54	-62
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-4	-14	-18	-4	-9	-13
+Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	14	15	1	3	4
+Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	13	58	71	6	37	43
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	33	140	173	31	113	144

Gruppenedskrivninger	2013			2012		
	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	77	218	295	17	213	290
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	-	-	-	5	5
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	77	218	295	77	218	295

Tap fordelt på sektor og næring	2013	2012
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-0	1
Havbruk	2	13
Industri og bergverk	25	0
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	31	12
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	6	0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	12	8
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	14	13
Utland og andre	0	-
Personmarked	10	6
Gruppenedskrivning næring	-	5
Gruppenedskrivning person	-	0
Tap på utlån til kunder	101	58

Misligholdte over 90 dager og tapsutsatte engasjement	2013	2012
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	386	374
-Individuelle nedskrivninger	87	83
Netto misligholdte engasjement	299	291
Tapsutsatte engasjement	157	143
-Individuelle nedskrivninger	86	62
Netto andre tapsutsatte engasjement	71	81

Inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte engasjement utgjør for konsernet 55,3 millioner kroner.

Realisasjonverdi av panteverdi knyttet til utlån som er individuelt nedskrevet er for konsernet per 31.12.2013 er 185,4 millioner kroner.

Note 12 - Kreditteksponering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. I tabellen er denne inndelingen sammenholdt med tilsvarende ratingklasser hos Moody's.

Historisk mislighold er tall for morbank og viser default ratio (DR) per risikoklasse. Tallene er et uvektet snitt for normalscorede kunder i perioden 2006-2013.

Misligholdssansynlighet					Sikkerhetsdekning		
Risiko-klasse	Fra	Til	Moody's	Historisk mislighold	Sikkerhets-klasse	Nedre grense	Øvre grense
A	0,00 %	0,10 %	Aaa-A3	0,03 %	1	120	
B	0,10 %	0,25 %	Baa1-Baa2	0,09 %	2	100	120
C	0,25 %	0,50 %	Baa3	0,19 %	3	80	100
D	0,50 %	0,75 %	Ba1	0,51 %	4	60	80
E	0,75 %	1,25 %	Ba2	0,68 %	5	40	60
F	1,25 %	2,50 %		1,57 %	6	20	40
G	2,50 %	5,00 %	Ba2-B1	3,47 %	7	0	20
H	5,00 %	10,00 %	B1-B2	6,67 %			
I	10,00 %	99,99 %	B3-Caa3	18,31 %			
J	mislighold						
K	nedskrevet						

Bankens engasjementer klassifiseres i en av fem risikogrupper på bakgrunn av risikoklasse. I tillegg har vi misligholdte og nedskrevet.

Risikoklasse	Risikogrupper
A - C	Laveste risiko
D - E	Lav
F - G	Middels
H	Høy
I	Høyeste risiko
J - K	Mislighold og nedskrevet

	Gjennom-		Gjennom-	
	snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
Morbank (mill. kr)	2013	2013	2012	2012
Laveste risiko	5,8 %	46.680	3,7 %	42.325
Lav risiko	6,1 %	22.631	8,1 %	20.920
Middels risiko	8,8 %	16.275	10,1 %	17.697
Høy risiko	12,2 %	3.644	9,8 %	4.230
Høyeste risiko	3,8 %	1.988	9,3 %	1.563
Mislighold og nedskrevet	20,5 %	457	33,5 %	417
Totalt		91.676		87.152

	Gjennom-		Gjennom-	
	snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement	snittlig usikret eksponering i %	Totalt engasjement
Konsern (mill. kr)	2013	2013	2012	2012
Laveste risiko	6,2 %	46.927	4,1 %	42.635
Lav risiko	8,6 %	23.418	10,8 %	21.646

Middels risiko	18,8 %	17.816	19,2 %	18.456
Høy risiko	16,3 %	4.008	13,7 %	4.580
Høyeste risiko	11,4 %	2.321	17,4 %	1.910
Mislighold og nedskrevet	34,5 %	543	46,7 %	517
Totalt		95.033		89.744

Realisasjonsverdien på stilte sikkerheter fastsettes slik at at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. Eksempelvis vil stilte sikkerheter i form av negativ pant og unoterte aksjer i henhold til konsernets interne retningslinjer ikke bli tillagt noen realisasjonsverdi og dermed fremstå som usikret. Den konservative vurderingen innebærer at faktisk oppnådd realisasjonsverdi kan bli høyere enn estimert realisasjonsverdi.

Note 13 - Maksimal kreditteksponering

Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen viser maksimal eksponering mot kredittisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Eiendeler				
1.079	4.793	Kontanter og fordringer på sentralbanker	4.793	1.079
5.619	4.000	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.189	3.012
72.057	76.602	Utlån til og fordringer på kunder	79.836	74.504
14.943	16.032	Verdipapirer - virkelig verdi	16.518	15.296
3.101	3.051	Derivater	3.050	3.100
1	1	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	40	70
114	-	Verdipapirer - holde til forfall	-	114
2.460	1.345	Verdipapirer - lån og fordring	1.359	2.460
7.621	8.250	Andre eiendeler	8.577	8.339
106.995	114.074	Sum eiendeler	115.360	107.975
Forpliktelseser				
5.213	4.758	Betingede forpliktelseser (stilte garantier)	4.758	5.213
8.688	9.158	Ubenyttede kreditter	9.158	8.688
1.539	1.146	Lånetilsagn	1.193	1.652
788	704	Andre engasjement	810	915
16.228	15.766	Sum forpliktelseser	15.919	16.467
123.223	129.839	Sum total kredittisikoeksponering	131.280	124.442

Kredittisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
Bankaktiviteter				
40.367	41.186	Sør-Trøndelag	39.578	38.831
19.612	21.423	Nord-Trøndelag	22.401	20.554
21.862	23.049	Møre og Romsdal	23.733	22.414
474	691	Sogn og Fjordane	734	505
554	765	Nordland	828	606
8.614	11.176	Oslo	11.182	9.052
7.528	8.902	Landet for øvrig	9.645	7.846
3.592	2.216	Utlandet	2.212	3.593
102.604	109.410	Totalt bankaktiviteter	110.313	103.402
Finansielle instrumenter				
16.435	16.357	Norge	16.896	16.851
1.069	952	Europa/Asia	952	1.076
13	68	USA/andre	68	13
3.101	3.051	Derivater	3.050	3.100
20.619	20.429	Sum	20.967	21.040
123.223	129.839	Totalt fordelt på geografiske områder	131.280	124.442

Finansiell effekt av sikkerhetsstillelser for kredittisiko morbank

Bankens maksimale kreditteksponering fremgår av oppstillingen ovenfor. SpareBank 1 SMN utfører engrosbanktjenester for BN Bank og Samspar-bankene. I tilknytning til dette er det etablert garantiavtale som sikrer fullt oppgjør for eksponeringer knyttet til disse avtalene.

Banken har også tilsvarende garantiavtaler knyttet til overtakelsen av BN Banks portefølje i Ålesund. Verdi av garantiavtalene er ikke inkludert i tabellen nedenfor.

Sikkerhetsstillelsene er vurdert til markedsverdi, begrenset til maksimal kreditteksponering for den enkelte motpart.

Sikkerhetsstillelser (mill. kr)	2013	2012
Bedriftsmarked	44.047	44.880
Privatmarked	38.231	32.756
Obligasjoner OMF	5.422	7.268
Finansinstitusjoner med CSA	106	205
Kunder trading og sikring	3.205	2.860

Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning

Fra og med 2013 skal banken opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring ihht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge ihht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår banken standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har banken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest sentrale motpartene. Per 31. desember 2013 har banken 22 aktive CSA-avtaler. Bankene inngår utelukkende avtaler med kontanter som sikkerhet. Håndteringen av disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken.

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.2013	Derivater	1.488
31.12.2012	Derivater	562

Morbank og konsern er identisk.

Note 15 - Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at banken benytter sine interne retningslinjer for kreditttrater. Se avsnitt kredittisiko under note 6 Risikoforhold. Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kreditttratingsystem. Hele utlånsengasjementet er inkludert når deler av engasjementet er misligholdt. Misligholdt er i noten definert til betalingsmislighold over tusen kroner over 90 dager. Historikk er omarbeidet i samsvar med nye beregninger for estimert mislighold. Jfr. note 6 Risikoforhold, i avsnitt om misligholdssansynlighet.

Morbank		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (mill. kr)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	4.000	-	-	-	-	-	4.000
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		26.143	6.762	2.833	639	769	209	37.355
Bedriftsmarked		13.977	12.370	9.377	2.469	1.254	229	39.675
Sum utlån		40.120	19.132	12.272	3.108	1.961	438	77.030
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		150	-	-	-	-	-	150
Noterte andre obligasjoner		9.150	94	-	25	45	-	9.314
Unoterte statsobligasjoner		2.416	-	-	-	-	-	2.416
Unoterte obligasjoner		1.533	1.984	1.437	14	39	-	5.007
Sum finansielle investeringer		13.249	2.077	1.437	39	84	-	16.887
Totalt		57.369	21.209	13.709	3.147	2.045	438	97.917

		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2012 (mill. kr)	Noter							
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	5.619	-	-	-	-	-	5.619
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		22.256	5.976	3.043	584	549	168	32.328
Bedriftsmarked		10.567	13.777	12.305	1.865	1.395	226	40.135
Sum utlån		32.491	19.825	15.328	2.451	1.976	394	72.464
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		50	17	-	-	-	-	67
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte statsobligasjoner		2.381	5	-	-	-	-	2.386
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		52.651	21.174	16.602	2.451	1.976	394	95.247

Konsern		Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
2013 (mill. kr)	Noter							
Utlån til og fordringer på								

kredittinstitusjoner	7	1.189	-	-	-	-	-	1.189
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		26.194	7.140	3.614	756	831	235	38.769
Bedriftsmarked		14.176	12.761	10.134	2.713	1.461	288	41.534
Sum utlån		40.369	19.901	13.748	3.468	2.292	523	80.303
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		150	-	-	-	-	-	150
Noterte andre obligasjoner		9.150	94	-	25	45	-	9.314
		2.416	-	-	-	-	-	2.416
Unoterte obligasjoner		1.533	1.984	1.437	14	39	-	5.007
Sum finansielle investeringer		13.249	2.077	1.437	39	84	-	16.887
Totalt		54.808	21.979	15.185	3.508	2.376	523	98.379

2012 (mill. kr)	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet					Misligholdt eller individuelt nedskrevet *	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	3.012	-	-	-	-	-	3.012
Utlån til og fordringer på kunder	8							
Privatmarked		21.970	6.383	3.656	681	685	199	33.573
Bedriftsmarked		10.825	14.119	12.379	2.118	1.634	295	41.370
Sum utlån		32.795	20.501	16.035	2.799	2.319	494	74.943
Finansielle investeringer	29							
Noterte statsobligasjoner		50	17	-	-	-	-	67
Noterte andre obligasjoner		10.858	147	39	-	-	-	11.045
Unoterte statsobligasjoner		2.381	5	-	-	-	-	2.386
Unoterte obligasjoner		1.252	1.180	1.235	-	-	-	3.667
Sum finansielle investeringer		14.541	1.349	1.274	-	-	-	17.164
Totalt		50.348	21.850	17.309	2.799	2.319	494	95.119

* Garantier stilt av GIEK er ikke hensyntatt.

Note 16 - Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Noten er en sensitivitetsanalyse gjort med utgangspunkt i relevante balanseposter per 31. desember og fremover i tid for det aktuelle året. Bankens renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på ett prosent for hele rentekurven på alle balanseposter.

Risikoen har gjennom hele 2013 vært lav og innenfor den totale rammen på 800.000 basispunkter fastsatt av bankens styre. For ytterligere detaljer vedrørende renterisiko se note 6 Risikoforhold.

Basisrisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2013	2012
<i>Valuta</i>		
NOK	42	-10
EUR	1	25
USD	5	0
CHF	-6	0
Andre	-33	-1
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	8	13

Total renterisiko viser for 2013 at banken vil få gevinst på en renteoppgang. Dette er også tilfellet for 2012 og 2011. Tabellen under viser hvordan rentekurven forskyver seg innenfor de ulike tidsintervallene med tilhørende gevinst og tap innenfor de enkelte løpetider.

Rentekurverisiko konsern (mill. kr)	Renterisiko, 1 % endring	
	2013	2012
0 - 1 mnd	-17	-13
1 - 3 mndr	25	9
3 - 6 mndr	4	-20
6 - 12 mndr	12	47
1 - 2 år	-72	-27
2 - 3 år	9	20
3 - 4 år	-16	-10
4 - 5 år	42	-8
5 - 7 år	10	21
7 - 10 år	13	-7
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	8	13

Note 17 - Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta. Handelsaktiviteten knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal nettoeksponering i valuta, målt i kroner.

Konsernet har utarbeidet rammer for nettoeksponering i hver enkelt valuta, samt rammer for aggregert netto valutaeksponering (uttrykt som den høyeste av sum lange og korte posisjoner). Overnatten kursrisiko for spothandel i valuta må netto ikke overstige 85 millioner kroner per enkeltvaluta og 100 millioner kroner aggregert.

Valutarisikoen har gjennom året vært lav og innenfor den totale rammen på 40 millioner kroner. For ytterligere detaljer se note 6 Risikoforhold.

Morbank		Netto valutaeksponering NOK (mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
-15	-25	EUR	-25	-15
15	32	USD	32	15
-16	-24	Andre	-24	-16
-17	-17	Sum	-17	-17
100	100	Total valutaramme på bruttoposisjoner	100	100
85	85	Total ramme per valutasort	85	85
1,4	2,4	Resultateffekt etter skatt ved 3 % endring	2,4	1,4

Note 18 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler. For detaljert beskrivelse henvises til note 6 Risikoforhold.

Konsern						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	87	1.143	1.052	131	6.379
Innskudd fra og gjeld til kunder	50.234	1.385	1.486	2.969	-	56.074
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.965	4.698	21.622	2.400	33.685
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	1.584	845	5.443	1.429	9.301
Andre forpliktelser	34	1.595	608	66	-	2.303
Ansvarlig lånekapital *	-	-	-	2.772	450	3.222
Sum kontantstrøm forpliktelser	54.234	9.616	8.780	33.924	4.410	110.964
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	1.584	845	5.443	1.429	9.301
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-1.578	-1.004	-6.039	-1.646	-10.267
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	6	-159	-596	-217	-966

Konsern						
2012 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2.521	225	1.069	3.367	228	7.410
Innskudd fra og gjeld til kunder	44.109	1.488	3.163	3.492	-	52.252
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	1.340	3.917	19.936	4.950	30.143
Derivater - kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Andre forpliktelser	126	1.462	427	110	-	2.124
Ansvarlig lånekapital	-	169	415	1.300	1.034	2.918
Sum kontantstrøm forpliktelser	46.756	4.845	9.489	31.957	8.353	101.400
Kontraktmessige kontantstrømmer ut	-	162	498	3.753	2.141	6.553
Kontraktmessige kontantstrømmer inn	-	-135	-664	-4.229	-2.348	-7.375
Netto kontraktmessige kontantstrømmer	-	27	-166	-476	-207	-822

Inkluderer ikke verdijusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi.

*) For ansvarlig lånekapital benytter vi call dato for kontantoppgjør.

Note 19 - Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Tabellen nedenfor viser en analyse av hvorvidt eiendeler og forpliktelser har forfallstidspunkt innenfor ett år eller ikke etter balansedagen. Kasse- og brukskreditt inkl. flexilån er medtatt under intervallet under 3 måneder.

Morbank						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	593	4.200	-	-	-	4.793
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2.744	1.157	10	-	89	4.000
Brutto utlån til og fordringer på kunder	186	14.448	3.026	15.242	44.129	77.030
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-150	-	-	-150
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-278	-	-	-278
Netto utlån til og fordringer på kunder	3.523	19.804	2.608	15.242	44.218	85.394
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	491	582	4.410	9.041	1.509	16.032
Derivater	-	245	218	1.483	1.105	3.051
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	1	-	-	-	-	1
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	88	1.257	-	1.345
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	5.580	-	-	-	-	5.580
Goodwill	-	-	-	-	447	447
Eiendom, anlegg og utstyr	169	-	-	-	-	169
Andre eiendeler	482	876	128	568	-	2.054
Sum eiendeler	10.246	21.508	7.451	27.591	47.278	114.074
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	10	-	1.052	131	5.159
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	77	1.143	-	-	1.220
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	50.691	1.385	1.486	2.969	-	56.531
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.967	4.697	21.635	2.462	33.762
Finansielle derivater	-	43	177	1.284	792	2.295
Forpliktelser ved periodeskatt	-	24	446	-	-	470
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	17	-	17
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	34	1.348	83	40	-	1.505
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	-	-	3.304	3.304
Sum gjeld	54.690	7.854	8.032	26.998	6.689	104.263

Konsern						
2013 (mill. kr)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	593	4.200	-	-	-	4.793
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	22	1.157	10	-	-	1.189
Brutto utlån til og fordringer på kunder	191	14.463	3.143	17.317	45.189	80.303
- Individuelle nedskrivninger	-	-	-173	-	-	-173
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-	-	-295	-	-	-295
Netto utlån til og fordringer på kunder	806	19.820	2.685	17.317	45.189	85.817
Verdipapirer - virkelig verdi over resultatregnskapet	976	582	4.410	9.041	1.509	16.518
Derivater	-	245	217	1.483	1.105	3.050
Verdipapirer - tilgjengelig for salg	40	-	-	-	-	40
Verdipapirer - lån og fordringer	-	-	88	1.257	-	1.345
Verdipapirer - kost	14	-	-	-	-	14
Investering i eierinteresser og konsernselskaper	4.624	-	-	-	-	4.624
Goodwill	-	-	-	-	495	495
Eiendom, anlegg og utstyr	1.176	-	-	-	-	1.176
Andre eiendeler	667	900	128	586	-	2.280
Sum eiendeler	8.303	21.547	7.529	29.684	48.298	115.360

Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	3.966	10	-	1.052	131	5.159
Innlån statsforvaltning vedrørende bytteordning OMF	-	77	1.143	-	-	1.220
Innskudd fra og gjeld til kunder *)	50.234	1.385	1.486	2.969	-	56.074
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	4.967	4.697	21.635	2.462	33.762
Finansielle derivater	-	43	177	1.284	792	2.295
Forpliktelser ved periodeskatt	-	33	484	-	-	517
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-	23	-	23
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	34	1.562	124	43	-	1.763
Ansvarlig lånekapital **)	-	-	-	-	3.304	3.304
Sum gjeld	54.234	8.077	8.111	27.007	6.689	104.118

*) Porteføljen innskudd fra kunder blir hovedsakelig klassifisert i kategorien "på forespørsel". Basert på historikk vil innskudd fra kunder vokse i tiden fremover. Veksten i denne innskuddsporteføljen var i 2013 7,3 prosent. Det er etablert innskuddsgaranti i samsvar med Lov om sikringsordninger for banker for innskudd inntil to millioner kroner.

**) Forfallsstruktur for ansvarlig lånekapital er basert på endelig forfall.

Note 20 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
		Renteinntekter		
144	112	Renter av utlån til og fordringer på sentralbanker og kredittinstitusjoner	34	59
3.396	3.515	Renter av utlån til og fordringer på kunder	3.614	3.498
362	455	Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	454	362
3	10	Andre renteinntekter og lignende inntekter	15	9
3.904	4.092	Sum renteinntekter	4.118	3.928
		Rentekostnader		
235	202	Renter på gjeld til sentralbanker og kredittinstitusjoner	117	162
1.163	1.197	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	1.160	1.139
1.001	994	Renter på utstedte verdipapirer	994	1.001
122	149	Renter på ansvarlig lånekapital	149	122
12	62	Andre rentekostnader og lignende kostnader	81	27
2.532	2.604	Sum rentekostnader	2.502	2.451
1.373	1.487	Sum netto renteinntekter	1.616	1.477

Note 21 - Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
		Provisjonsinntekter		
37	67	Garantiprovisjon	67	37
-	-	Meglerprovisjon	224	239
36	38	Porteføljeprovisjon spareprodukter	55	29
4	2	Formidlingsprovisjon spareprodukter	2	21
201	414	Provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt	414	201
4	8	Provisjon fra SpareBank 1 Næringskreditt	8	4
273	283	Betalingsformidling	300	282
121	124	Provisjon fra forsikringstjenester	124	121
32	35	Andre provisjonsinntekter	37	33
707	970	Sum provisjonsinntekter	1.230	968
		Provisjonskostnader		
79	70	Betalingsformidling	70	79
7	11	Andre provisjonskostnader	25	16
86	81	Sum provisjonskostnader	94	96
		Andre driftsinntekter		
28	28	Driftsinntekter fast eiendom	31	26
-	-	Eiendomsforvaltning og -omsetning	17	91
13	14	Inntekter finansiell rådgivning (Corporate)	14	12
7	13	Verdipapiromsetning	13	7
-	-	Regnskapsførerhonorarer	122	99
4	2	Andre driftsinntekter	131	41
51	57	Sum andre driftsinntekter	327	276
672	946	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1.463	1.139

Note 22 - Netto resultat fra finansielle eiendeler

Noten viser netto avkastning på finansielle investeringer spesifisert på type finansielt instrument på de ulike klassifiseringskategoriene.

Morbank		(mill. kr)	Konsern	
2012	2013		2013	2012
		Vurdert til virkelig verdi over resultatet		
76	-51	Verdiendring på renteinstrumenter	-51	76
		Verdiendring på derivater/sikring		
-4	-49	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater	-49	-4
14	-11	Netto verdiendring på sikrede fastrente utlån og derivater	-11	14
68	112	Øvrige derivater	112	68
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
175	286	Inntekter fra eierinteresser	355	247
115	85	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	41	10
32	142	Verdiendring og gevinst på egenkapitalinstrumenter	31	22
476	412	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi	426	433
		Vurdert til amortisert kost		
		Verdiendring på renteinstrumenter		
0	-	Verdiendring på renteinstrumenter holde til forfall	-	0
-	4	Verdiendring på renteinstrumenter lån og fordring	4	-
0	4	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler og forpliktelser til amortisert kost	4	0
		Vurdert til virkelig verdi - tilgjengelig for salg		
		Inntekter fra egenkapitalinstrumenter		
0	0	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	0	0
-1	2	Gevinst/tap ved realisasjon av finansielle eiendeler	41	-1
-1	2	Sum netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	41	-1
19	30	Netto inntekter fra valutahandel	30	19
495	547	Sum netto resultat fra finansielle eiendeler	502	451

Note 23 - Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 SMN utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget skal foreta en årlig gjennomgang av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det skal utarbeides en skriftlig rapport som oversendes styret for gjennomgang og godkjenning. Godtgjørelsesutvalget skal besørge at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivarettatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Konsernets retningslinjer for variabel godtgjørelse skal sikre at ansatte, grupper eller virksomheten som helhet etterlever de risikostyringsstrategier, prosesser og verktøy konsernet har implementert for å beskytte verdier. Godtgjørelsesordningene utformes på en slik måte at ikke enkeltpersoner eller organisasjonen tar uakseptabel risiko for å maksimere den variable godtgjørelsen. Dette innebærer blant annet at grunnlaget for variabel godtgjørelse knyttet til foretakets resultater skal være en periode på minimum to år for ledende ansatte. Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, basert på vurderinger av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over minimum to år. SpareBank 1 SMN har ikke godtgjørelsesordninger for kundeenheter som stimulerer til adferd som utfordrer bankens risikotoleranse, etiske retningslinjer eller kan bidra til interessekonflikter. Banken har ikke godtgjørelsesordninger for kontrollfunksjoner som stimulerer til adferd som utfordrer habilitet, og det er etablert klausuler om avkorting dersom det avdekkes brudd på gjeldende regelverk eller retningslinjer. Grunnlag for avkorting bygger på konsernets sanksjonssystem.

Følgende grupper av ansatte omfattes av ordningen:

Kategori 1: Daglig leder samt medlemmer av bankens ledergruppe

Kategori 2: Ledende ansatte

Kategori 3: Ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering

Kategori 4: Ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Kategori 5: Ansatte med kontrolloppgaver

I tillegg er det gjort en vurdering av om andre ansatte med tilsvarende godtgjørelse som de foran omtalte grupper skal underlegges særskilte regler i henhold til forannevnte kriterier.

Morbank			Konsern		
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012	
548	519	Lønn	830	837	
42	38	Pensjonskostnader (note 25)	52	55	
28	29	Sosiale kostnader	32	31	
618	587	Sum personalkostnader	914	924	
837	790	Gjennomsnittlig antall ansatte	1.195	1.176	
793	757	Antall årsverk per 31.12	1.159	1.135	
838	805	Antall ansatte per 31.12	1.238	1.216	

Ytelser til konsernledelsen 2013 (1.000 kr)

Navn og tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan Konsernsjef	5.707	70	1.722	190	16.025	682	6.696	173.351
Kjell Fordal Konserndir. Konsernfinans	2.729	87	393	87	6.131	708	5.767	222.259
Wenche M. Seljeseth ²⁾ Konserndir. Produkt, prosesser og produksjon	2.028	53	181	53	-	62	2.131	6.535
Tina Steinsvik Sund ²⁾ Konserndir. HR og Digital forretning	2.221	70	241	70	-	62	6.736	9.922

Vegard Helland Konserndir. Konsernkunder	2.469	82	254	82	1.371	93	3.175	11.477
Svein Tore Samdal ²⁾ Konserndir. Kontorer fra 1.9.2013	2.084	-	44	-	-	21	5.052	2.000
Tore Haarberg Konserndir. Produkt og prosesser tom 31.8.2013	2.041	89	269	89	-	126	5.430	9.563

2012 (1.000 kr)

Navn og tittel	Lønn mv.	Herav bonus ¹⁾	Herav pensjons-tilskudd for lønn utover 12G	Herav aksjebasert bonus-avlønning	Nåverdi pensjonsforpliktelse	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Finn Haugan Konsernsjef	6.022	527	2.027	-	16.319	718	6.914	169.536
Tore Haarberg Konserndir. Privatmarked (viseadm.dir)	2.716	263	333	-	1.546	173	5.552	7.775
Wenche M. Seljeseth ²⁾ Konserndir. Marked, kommunikasjon og samfunn	1.607	92	82	-	-	60	1.950	5.463
Vegard Helland Konserndir. Bedriftsmarked	2.385	244	224	-	888	146	3.609	9.830
Kjell Fordal Konserndir. Finans	2.682	251	367	-	5.145	764	6.804	270.518
Tina Steinsvik Sund ²⁾ Konserndir. Forretningsstøtte	2.246	219	228	-	-	60	6.759	8.517

1) Gjelder utbetalt bonus opptjent i foregående regnskapsår

2) Innskuddsbasert pensjonsordning, opptjente pensjonsrettigheter er årets innbetalte sparebeløp

Som følge av endringer i skattereglene for topp-pensjon besluttet styret å avvikle den kollektive pensjonsordningen for lønninger utover 12G fra 1. januar 2007. For de som var omfattet av tidligere topp-pensjon ble det innført en individuell topp-pensjonsordning som tilsvarer 16 prosent av lønn utover 12G. Pensjonstilskuddet skal benyttes til pensjonssparing i produkter levert av SpareBank 1. For å sikre likeverdighet med den ordningen som ble avviklet, kompenseres også skatten på dette pensjonstilskuddet. I ettertid er 12G-ordning etablert for en del nye ledere.

I henhold til arbeidsavtalen med konsernsjef er banken forpliktet til å dekke lønn og andre tilleggssytelser i inntil 24 måneder. Konsernsjef har rett til å fratre ved fylte 60 år med en pensjon på 68 prosent av pensjonsgivende lønn. I pensjonsforpliktelsen til konsernsjef inngår bankens kollektive tjenestepensjon. Konsernsjef har i tillegg avtale om ytelse til etterlatte. Konsernsjef har avtalefestet bonus avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier, som fastsettes av styret etter innstilling fra styrets godtgjørelsesutvalg.

Konserndirektørene har bonusavtaler som er avhengig av måloppnåelse i henhold til spesifikke kriterier fastsatt av styrets godtgjørelsesutvalg. Konserndirektørene har avtale om etterlønn mellom 12 - 24 måneder, dog med avkortning av lønn som oppbæres i eventuelt annet ansettelsesforhold.

Det er inngått en førtidspensjonsavtale med en av konserndirektørene, med rett til å fratre ved fylte 62 år. Pensjon er 68 prosent av pensjonsgivende lønn. Ytelsen knyttet til denne ordningen inngår i grunnlaget for opptjente pensjonsrettigheter i tabellen over.

Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

**Ytelser til styret og kontrollkomiteen
2013 (1.000 kr)**

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Kjell Bjordal	Styreleder fra og med 1. april 2013	306	18	116	-	100.000
Bård Benum	Nestleder styret	182	55	1	-	-
Aud Skrudland	Styremedlem	162	18	4	0	1.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	162	29	2	2.583	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	162	73	1	0	49.219
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansattrepresentant	162	-	671	235	24.716
Bente Karin Trana	Varamedlem	148	-	2	-	-
Morten Loktu	Styremedlem fra og med 1. april 2013	122	7	1	-	-

Eldbjørg Gui Standal	Styremedlem frem til 31. januar 2013	41	18	1	-	-
Per Axel Koch	Styreleder frem til 31. mars 2013	86	14	121	-	50.000
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen frem til 31. mars 2013	35	-	1	-	-
Terje Lium	Leder kontrollkomiteen fra og med 1. april 2013	105	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	94	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	94	-	1	-	-

1) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold.

2012 (1.000 kr)

Navn	Tittel	Honorar	Honorarer til revisjons- og godtgjørelsesutvalget	Andre godtgjørelser	Lån per 31.12	Antall egenkapitalbevis
Per Axel Koch	Styreleder	345	14	31	-	45.930
Eli Arnstad	Nestleder styret til og med mars 2012	47	27	501	2.379	5.200
Kjell Bjordal	Nestleder fra og med april 2012	207	11	36	0	50.000
Aud Skrudland	Styremedlem	162	7	33	0	1.765
Arnhild Holstad	Styremedlem	162	-	33	2.517	-
Paul E. Hjelm-Hansen	Styremedlem	162	78	32	0	49.219
Bård Benum	Styremedlem	162	69	2	-	-
Venche Johnsen ¹⁾	Styremedlem, ansatterepresentant	162	-	711	342	24.716
Eldbjørg Gui Standal	Styremedlem	122	23	1	-	-
Rolf Røkke	Leder kontrollkomiteen	140	-	1	-	-
Anders Lian	Nestleder kontrollkomiteen	94	-	1	-	-
Terje Ruud	Medlem kontrollkomiteen	94	-	1	-	-

1) Andre godtgjørelser inkluderer lønn i ansettelsesforhold.

Styrets leder har verken bonusavtale eller avtale om etterlønn. Antall egenkapitalbevis inkluderer egenkapitalbevis eid av nærstående og selskaper man har betydelig innflytelse i.

**Honorar til representantskapet
(1.000 kr)**

	2013	2012
Randi Dyrnes, representantskapets leder fra og med april 2012	73	61
Terje Skjønhal, representantskapets leder til og med mars 2012	-	26
Øvrige medlemmer	385	549

Note 24 - Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
618	587	Personalkostnader	914	924
166	187	IT-kostnader	206	187
23	24	Porto og verditransport	29	28
39	38	Markedsføring	58	49
43	53	Ordinære avskrivninger (note 32 og 33)	118	102
128	120	Driftskostnader faste eiendommer	118	101
55	58	Kjøpte tjenester	70	66
132	130	Andre driftskostnader	207	199
1.206	1.197	Sum andre driftskostnader	1.722	1.654
		Godtgjørelse til revisor (i 1.000 kr)		
1.100	2.030	Lovpålagt revisjon	3.170	1.929
144	218	Andre attestasjonstjenester	270	237
87	73	Skatterådgivning	76	99
273	13	Andre tjenester utenfor revisjonen	213	1.024
1.604	2.334	Sum inklusive merverdiavgift	3.729	3.289

Note 25 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Optak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 23 personalkostnader.

IAS 19 Ytelser til ansatte

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte, og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Konsernet har tidligere benyttet korridormetoden for regnskapsføring av uamortiserte estimatavvik. Korridormetoden er ikke lenger tillatt, og alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader. Tidligere ble avkastning på pensjonsmidler beregnet ved bruk av en langsiktig forventet avkastning på pensjonsmidlene. Som følge av anvendelse av IAS 19R beregnes nå periodens netto rentekostnad ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen ved periodens begynnelse på netto forpliktelse. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene, begge beregnet med diskonteringsrenten. Endringer i netto pensjonsforpliktelse som følge av premieinnbetalinger og utbetaling av pensjoner hensyntas. Forskjellen mellom faktisk avkastning på pensjonsmidlene og den resultatførte avkastningen regnskapsføres fortløpende mot andre inntekter og kostnader.

Korridoren per første januar 2012 er beregnet på nytt i samsvar med de prinsipper som oppstilles i IAS 19 R ved at blant annet avkastningen på midlene for 2012 er satt lik diskonteringsrenten, se tabell nedenfor.

Konsernet har pr 31. desember 2013 benyttet nytt dødelighetsgrunnlag K2013 som fastsatt av Finanstilsynet 8. mars 2013 (K2013FT) som utgangspunkt for beregningen. Denne er deretter justert for startdødelighet og dødelighetsnedgang. Finanstilsynet benytter i sin tabell tolv prosent i startdødelighet, mens konsernet benytter fem prosent. Dødelighetsnedgangen er også noe justert i forhold til Finanstilsynets tabell, dog uten vesentlig påvirkning på forpliktelsen. Sikkerhetsmarginene i den benyttede dødelighetstabellen, K2013BE, er derved noe lavere enn K2013FT, men etter konsernets vurdering gir den benyttede tabellen beste estimat på pensjonsforpliktelsen på balansedagen.

Implementeringen av IFRS 19R omtalt ovenfor har gitt følgende balanseeffekter (konsern) (mill. kr):

1. januar 2012	Opprinnelig balanseført	Endring ved implementering	Ny balanseverdi
Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	35	-35	-
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrig gjeld)	-	77	77
Utsatt skatt	10	-31	-21
Annen egenkapital	1.268	-81	1.187

31. desember 2012

Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	15	57	72
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrig gjeld)	-	-	-
Utsatt skatt	4	16	20
Annen egenkapital	1.303	41	1.343

Første kvartal 2013 (impl. 1. januar 2013)

Overfinansiert ytelsespensjon (øvrige eiendeler)	15	57	72
Underfinansiert ytelsespensjon (øvrig gjeld)	-	-	-
Utsatt skatt	4	16	20
Annen egenkapital *)	1.303	41	1.343

*) Regnskapsført som styrking av konsernets egenkapital per første kvartal 2013, 57 millioner kroner minus utsatt skatt 16 millioner.

Balanseoppstillingen er omarbeidet som vist ovenfor

Pensjonskostnaden i 2012 under tidligere prinsipp utgjorde 32 millioner kroner. Som følge av endret prinsipp for behandling av uamortisert estimataavvik og beregning av netto rentekostnad, økte den resultatførte pensjonskostnaden til 37 millioner kroner. Sammenligningstall i resultat er ikke omarbeidet da endringen er vurdert å være uvesentlig. Kapitaldekning, egenkapitalbevisbrøk og øvrige nøkkeltall er ikke omarbeidet for tidligere perioder.

Økonomiske forutsetninger	2013		2012		01.01.2012
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser	Forpliktelser
Diskonteringsrente	3,9 %	4,0 %	2,6 %	3,9 %	2,6 %
Forventet avkastning på midlene	3,9 %	4,0 %	2,6 %	3,9 %	2,6 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	3,3 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Forventet G-regulering	3,3 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Forventet pensjonsregulering	0,2 %	0,6 %	0,4 %	0,2 %	0,4 %
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %

Dødelighetstabell K2013BE
Uførhet IR2003

Morbank			Konsern		
2012	2013	Netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill. kr). Finansiell status 1.1	2013	2012	
681	553	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	573	706	
-623	-630	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-649	-639	
58	-77	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-76	67	
8	4	Arbeidsgiveravgift	5	9	
66	-73	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-72	77	

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern 1.1

Konsern	2013			2012		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	542	31	573	668	38	706
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-649	-	-649	-639	-	-639
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	-107	31	-76	30	38	67
Arbeidsgiveravgift	0	4	5	4	5	9
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	-107	35	-72	34	43	77

2012	2013	Periodens pensjonskostnad	2013	2012
34	20	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	22	36
-8	-3	Netto renteinntekt	-4	-8
26	17	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	18	28

3	4	Periodisert arbeidsgiveravgift	4	3
29	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad *)	22	31
5	6	Avtalefestet pensjon, ny ordning	7	5
10	12	Innskuddsbasert pensjonskostnad	22	19
43	38	Periodens pensjonskostnad	52	55

4 3 *) Herav avtalefestet pensjon gammel ordning, usikret 3 4

Oppstilling over andre inntekter og kostnader - OCI i perioden	Usikret ordning		Sikret ordning		Totalt	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Endring diskonteringsrente	0	-1	-8	-124	-8	-125
Endring i andre økonomiske forutsetningene	0	0	29	-11	29	-11
Endring i dødelighetstabell	0	-	47	-	47	-
Endring i andre demografiske forutsetninger	0	-	-6	-	-6	-
Endring i andre forhold DBO	-3	-1	-6	-19	-9	-19
Endring i andre forhold pensjonsmidler	-	-	-43	-13	-43	-13
OCI tap (gevinst) i perioden	-2	-2	13	-166	10	-169

2012	2013	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen	2013	2012
66	-73	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	-72	77
-165	9	OCI postering gjennom året	10	-174
34	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl curtailment/settlement	22	37
-9	-8	Utbetalinger over drift	-8	-9
-	-30	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-32	-2
-74	-82	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	-79	-72

2012	2013	Finansiell status 31.12	2013	2012
554	613	Pensjonsforpliktelse	638	573
-632	-698	Verdi av pensjonsmidler	-721	-649
-78	-85	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-83	-76
4	3	Arbeidsgiveravgift	4	5
-74	-82	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *	-79	-72

* Presenteres brutto i konsernregnskapet.

Fordeling av finansiell status 31.12 mellom sikret og usikret pensjonsordning konsern

Konsern	2013			2012		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	614	24	638	542	31	573
Verdi av pensjonsmidler	-721	-	-721	-649	-	-649
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-107	24	-83	-107	30	-76
Arbeidsgiveravgift	0	3	4	0	4	5
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-107	27	-79	-49	34	-72

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern	2013	2012
IB pensjonsforpliktelser (PBO)	573	704
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	22	31
Utbetaling/utløsning fra ordning	-32	-29
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	22	18
Aktuariell tap/(gevinst)	53	-153
UB pensjonsforpliktelser (PBO)	638	573

Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern	2013	2012
IB pensjonsmidler	649	639

Innbetalinger		36	10
Utbetalinger/utløsning fra fond		-32	-29
Forventet avkastning		25	16
Aktuarielle endringer		43	13
UB markedsverdi av pensjonsmidler		721	649

Historisk informasjon konsern	2013	2012	1.1.2012
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	-638	-573	-715
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	721	649	639
Netto overskudd/underskudd (-)	83	76	-77

Sensitivitet konsern	+ 1 %-poeng diskonteringsrente	- 1 %-poeng diskonteringsrente	+ 1 %-poeng lønnsjustering	- 1 %-poeng lønnsjustering	+ 1 %-poeng pensjonsregulering
2013					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	5	4	-3	3
Endring i pensjonsforpliktelse	-86	108	58	-52	71
2012					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-6	8	5	-5	4
Endring i pensjonsforpliktelse	-73	91	50	-45	59
01.01.2012					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-	-	-	-	-
Endring i pensjonsforpliktelse	-99	126	71	-64	79

01.01.2012	2012	2013	Medlemmer	2013	2012	01.01.2012
915	890	889	Antall personer som er med i pensjonsordningen	913	914	941
533	479	479	herav aktive	500	500	556
382	411	410	herav pensjonister og uføre	413	414	385

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen, prosentvis fordeling	2013	2012	01.01.2012
Omløpsobligasjoner	20 %	15 %	22 %
Anleggsobligasjoner	31 %	41 %	43 %
Pengemarked	14 %	11 %	5 %
Aksjer	31 %	30 %	28 %
Eiendom	2 %	2 %	2 %
Annet	2 %	-	-
Sum	100 %	100 %	100 %

Pensjonsordningen er plassert i egen pensjonskasse, som har en langsiktig horisont på forvaltning av kapitalen. Pensjonskassen søker å oppnå en høyest mulig avkastning ved å sette sammen en investeringsportefølje som gir den maksimale risikjusterte avkastningen. Pensjonskassen søker å spre plasseringene på ulike utstedere og aktivaklasser for å redusere den selskaps- og markeds spesifikke risikoen. Porteføljen er således sammensatt av aksjeinvesteringer i norske og utenlandske aksjer. Obligasjonsporteføljen er i all hovedsak plassert i norske obligasjoner. Bankinnskudd er plassert norske banker.

Note 26 - Skatt

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon over forskjellen mellom det regnskapsmessige resultat før skattekostnad, årets skattegrunnlag og årets skattekostnad. Formuesskatt er klassifisert som andre driftskostnader i samsvar med IAS 12.

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
1.283	1.701	Resultat før skattekostnad	1.758	1.355
-302	-426	+/- permanente forskjeller *	-375	-255
-20	0	+/- konsernbidrag	0	-20
-75	290	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	379	-14
-	-	+ korreksjonsinntekt	-46	-27
-	-	+ underskudd til fremføring	-14	-2
886	1.566	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1.701	1.036
248	438	Herav betalbar skatt 28%	476	290
248	438	Betalbar skatt i balansen	476	290
-6	0	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	0	-6
242	439	Sum betalbar skatt	477	284
248	438	Betalbar skatt av årets overskudd	476	290
21	-78	+/- endring i utsatt skatt	-86	12
-6	0	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	-1	-6
-1	-2	+ kildeskatt	-2	-1
262	358	Årets skattekostnad	388	295
		Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt		
21	-78	Resultatført utsatt skatt	-86	12
	12	Utsatt skatt ført mot egenkapital	12	
22	-	Korrigerings betalbar skatt/utsatt skatt tidligere år *	-	31
43	-66	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	-74	43

* Skyldes endringer i midlertidige forskjeller mellom avlagt årsregnskap og endelige ligningspapirer.

Balanseført			Balanseført	
2012	2013	Sammensetning av balanseført utsatt skatt	2013	2012
		Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	94	116
-	-	- Leasingobjekter	74	120
21	82	- Netto pensjonsforpliktelse	84	24
243	195	- Verdipapirer	195	243
617	488	- Sikringsinstrumenter	488	617
-	56	- Andre midlertidige forskjeller	56	2
880	820	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	991	1.122
247	221	Utsatt skatt	269	315
		Midlertidige forskjeller på:		
-15	-20	- Driftsmidler	-24	-19
-	-	- Netto pensjonsforpliktelse	-2	-6
-1	-263	- Verdipapirer	-263	-1
-567	-474	- Sikringsinstrumenter	-474	-567
0	-	- Andre midlertidige forskjeller	-136	-55
-	-	- Fremførbart underskudd	-74	-192
-583	-757	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-974	-840
-163	-204	Utsatt skattefordel	-263	-235
83	17	Netto utsatt skatt/skattefordel	6	80

Tabellen ovenfor består av midlertidige forskjeller fra alle konsoliderte selskaper vist brutto. På selskapsnivå er skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller nettoført. På konsernivå bruttoføres dette i samsvar med IAS 12 ved at hvert selskap presenteres separat ved beregning av konsernets skattefordel og utsatt skatt:

			2013	2012
Skattefordel balanseført 31.12.			18	13
Utsatt skatt balanseført 31.12.			23	93

Resultatført		Sammensetning av resultatført utsatt skatt	Resultatført	
2012	2013		2013	2012
-	-	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	22	24
-	-	- Leasingobjekter	46	51
22	-61	- Netto pensjonsforpliktelse	-60	21
-23	-34	- Verdipapirer	48	-81
-172	-92	- Sikringsinstrumenter	129	-172
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	2	0
-174	-187	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	187	-157
-49	-52	Utsatt skatt	52	-44
-10	5	Midlertidige forskjeller på:		
-	-	- Driftsmidler	6	-7
-3	343	- Netto pensjonsforpliktelse	-3	0
112	129	- Verdipapirer	262	-25
-	-	- Sikringsinstrumenter	-92	112
-	-	- Andre midlertidige forskjeller	81	-8
-	-	- Fremførbart underskudd	-118	-65
99	477	Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	134	7
28	134	Utsatt skattefordel	38	2
-	-3	Effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	-4	-
-21	78	Netto	86	-42
2012	2013	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2013	2012
359	476	28 % av resultat før skatt	492	379
-90	-119	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-105	-77
-	-	Endring utsatt skatt tidligere år	-1	-1
-	3	Effekt av endret skattesats fra 28 % til 27 %	4	-
-1	-2	Kildeskatt	-2	-1
-6	0	For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-1	-6
262	358	Resultatført periodeskatt	388	295
20 %	21 %	Effektiv skattesats i %	22 %	22 %

* Inkluderer ikke fradragsberettigede kostnader samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Note 27 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskasseveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2013:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	111	2.939	-	3.050
- Obligasjoner og sertifikater	4.003	11.539	-	15.542
- Egenkapitalinstrumenter	67	-	909	976
- Fastrentelån	-	-	2.648	2.648
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	40	40
Sum eiendeler	4.181	14.477	3.597	22.256
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	334	1.961	-	2.295
Sum forpliktelser	334	1.961	-	2.295

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2012:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	34	3.066	-	3.100
- Obligasjoner og sertifikater	3.764	10.825	-	14.590
- Egenkapitalinstrumenter	131	-	601	731
- Fastrentelån	-	-	2.585	2.585
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	46	46
Sum eiendeler	3.929	13.892	3.231	21.051
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	33	2.757	-	2.790
Sum forpliktelser	33	2.757	-	2.790

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2013:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 01.01.13	2.585	601	46	3.231
Tilgang	413	388	-	801
Avhending	-343	-151	-	-495
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-6	72	-6	61
Utgående balanse 31.12.13	2.648	909	40	3.597

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2012:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 01.01.12	2.012	422	46	2.480
Tilgang	814	174	-	988
Avhending	-293	-6	-	-299
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	51	11	-	62
Utgående balanse 31.12.12	2.585	601	46	3.231

Note 28 - Virkelig verdi av finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter som bokføres til virkelig verdi omfatter aksjer, deler av sertifikat og obligasjonsporteføljen (klassifisert til virkelig verdi) og derivater. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 Rengskapsprinsipper IFRS, samt note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost og i sikringsrelasjon

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres enten til amortisert kost eller er i sikringsrelasjon. For nærmere beskrivelse se note 2 Regnskapsprinsipper IFRS. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtale kontantstrømmer, justert for nedskrivninger.

Finansielle instrumenter som er i en sikringsrelasjon er bokført til virkelig verdi eksklusiv kredittrisiko.

Verdsetting til virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Vurdering av virkelig verdi for poster ført til amortisert kost

Hvilke metoder som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som er vurdert til amortisert kost beskrives nedenfor:

Utlån til og fordringer på kunder

P.t. prisede utlån er utsatt for konkurranse i markedet. Dette tilsier at mulige merverdier i porteføljen ikke vil bli opprettholdt over lengre tid. Virkelig verdi av p.t.-prisede utlån er derfor satt til amortisert kost. Effekten av endringer i kredittkvaliteten i porteføljen hensyntas gjennom gruppevis nedskrivninger, og gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi i den delen av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger.

Individuelle nedskrivninger fastsettes gjennom en vurdering av fremtidig kontantstrøm, neddiskontert med effektiv rente. Nedskrevet verdi gir derfor et godt uttrykk for virkelig verdi av disse utlånene.

Fastrenteutlån i norske kroner er bokført til virkelig verdi jfr. note 2 og er ikke omfattet av beskrivelsen over.

Obligasjoner klassifisert til holde til forfall og til lån og fordring

Endring til virkelig verdi er beregnet ut fra en teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurver.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, samt Gjeld til kredittinstitusjoner

For utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, samt gjeld til kredittinstitusjoner, estimeres virkelig verdi til å samsvare med bokført verdi.

Morbank

(mill. kr)	2013		2012	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.000	4.000	5.619	5.619
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	74.340	74.340	69.836	69.836
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.690	2.690	2.627	2.627
Aksjer	492	492	354	354
Obligasjoner til virkelig verdi	15.542	15.542	14.590	14.590
Obligasjoner holde til forfall	-	-	114	114
Obligasjoner til lån og fordring	1.345	1.352	2.460	2.473
Derivater	3.051	3.051	3.101	3.101
Sum finansielle eiendeler	101.459	101.466	98.702	98.715
Forpliktelser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.159	5.159	5.137	5.137
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	1.220	1.220	2.273	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder	56.531	56.531	53.187	53.187
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.738	14.874	14.968	15.084

Verdipapirgjeld, sikring	19.024	18.984	15.292	15.044
Derivater	2.295	2.295	2.790	2.790
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2.349	2.377	1.470	1.449
Ansvarlig lånekapital, sikring	955	954	1.570	1.572
Sum finansielle forpliktelser	102.271	102.393	96.687	96.536

Konsern (mill.kr)	2013		2012	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.189	1.189	3.012	3.012
Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	77.612	77.612	72.316	72.316
Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.690	2.690	2.627	2.627
Aksjer	1.030	1.030	777	777
Obligasjoner til virkelig verdi	15.542	15.542	14.590	14.590
Obligasjoner holde til forfall	-	-	114	114
Obligasjoner til lån og fordring	1.345	1.352	2.460	2.473
Derivater	3.050	3.050	3.100	3.100
Sum finansielle eiendeler	102.458	102.465	98.996	99.009
Forpliktelser				
Gjeld til kredittinstitusjoner	5.159	5.159	5.137	5.137
Gjeld vedr. bytteordningen med staten	1.220	1.220	2.273	2.273
Innskudd fra og gjeld til kunder	56.074	56.074	52.252	52.252
Verdipapirgjeld til amortisert kost	14.738	14.874	14.968	15.084
Verdipapirgjeld, sikring	19.024	18.984	15.292	15.044
Derivater	2.295	2.295	2.790	2.790
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	2.349	2.377	1.470	1.449
Ansvarlig lånekapital, sikring	955	954	1.570	1.572
Sum finansielle forpliktelser	101.815	101.937	95.751	95.600

Note 29 - Certifikater og obligasjoner

Obligasjoner og sertifikater er klassifisert i kategoriene virkelig verdi over resultatet, holde til forfall og lån og fordring. Måling til virkelig verdi gjenspeiler markedsverdi, mens kategorien holde til forfall og lån og fordring måles til amortisert kost.

Morbank			Konsern	
2012	2013		2013	2012
Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor (mill. kr)				
4.178	4.294	Stat (pålydende)	4.294	4.178
4.111	4.269	virkelig verdi	4.269	4.111
4.111	4.269	Bokført verdi stat	4.269	4.111
Annen offentlig utsteder (pålydende)				
1.649	2.683		2.683	1.649
1.672	2.706	virkelig verdi	2.706	1.672
39	-	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	-	39
1.711	2.706	Bokført verdi annen offentlig utsteder	2.706	1.711
Finansielleforetak (pålydende)				
11.142	9.087		9.087	11.142
8.735	8.331	virkelig verdi	8.331	8.735
2.535	1.345	amortisert kost (holde til forfall, lån og fordring)	1.345	2.535
11.270	9.676	Bokført verdi finansielle foretak	9.676	11.270
Ikke-finansielle foretak (pålydende)				
72	228		228	72
71	236	virkelig verdi	236	71
71	236	Bokført verdi finansielle foretak	236	71
17.040	16.292	Sum rentepapirer, pålydende verdi	16.292	17.040
17.164	16.887	Sum rentepapirer, bokført verdi	16.887	17.164

For nærmere spesifikasjon av renterisiko henvises til note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko.

Note 30 - Finansielle derivater

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater. Dette gjelder både derivater benyttet til sikringsformål og ikke sikring. Banken benytter seg ikke av kontantstrømsikring.

Kontraktssum viser absoluttverdi for alle kontrakter.

For beskrivelse av motpartsrisiko og markedsrisiko se beskrivelse i note 6 risikoforhold. Ytterligere detaljer vedrørende markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 16, og for markedsrisiko knyttet til valutaeksponering se note 17.

Konsern

Noten er tilnærmet lik for morbank og konsern.

Til virkelig verdi over resultatet (mill. kr)	2013			2012		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
Valutainstrumenter		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Valutaterminer (forwards)	2.337	76	-15	1.478	42	-61
Valutabytteavtaler (swap)	30.085	516	-344	19.273	282	-144
Valutaopsjoner	11	0	0	15	0	0
Sum valutainstrumenter	32.433	592	-358	20.765	323	-205
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	109.576	1.996	-1.939	95.214	2.343	-2.267
Korte rentebytteavtaler (FRA)	619.860	233	-231	134.500	27	-29
Andre rentekontrakter	342	0	0	1.247	62	-62
Sum renteinstrumenter	729.778	2.229	-2.170	230.961	2.432	-2.357
Sikring						
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap, dekker også cross currency)	18.171	634	-13	12.545	515	-319
Andre rentekontrakter	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	18.171	634	-13	12.545	515	-319
Sum valuta- og renteinstrumenter						
Sum renteinstrumenter	747.949	2.863	-2.183	243.505	2.948	-2.677
Sum valutainstrumenter	32.433	592	-358	20.765	323	-205
Sum	780.382	3.455	-2.541	264.271	3.271	-2.882

Markedsverdien til valutaswapper og valutaterminer er nettoført under andre eiendeler i balansen.

Note 31 - Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Banken klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg. Investeringer i ansvarlige lån bokføres til amortisert kost.

Morbank			Konsern		
2012	2013	Aksjer og andeler (mill. kr)	2013	2012	
353	491	Til virkelig verdi over resultat	976	691	
42	22	Børsnoterte	218	106	
312	469	Unoterte	758	585	
1	1	Tilgjengelig for salg	40	70	
-	-	Børsnoterte		25	
1	1	Unoterte	40	46	
-	-	Til amortisert kost	14	16	
-	-	Unoterte	14	16	
354	492	Sum aksjer og andeler	1.030	777	
		Virksomhet holdt for salg - herav aksjer			
239	-	Børsnoterte	-	320	
101	114	Unoterte	113	-	
340	114	Sum aksjer holdt for salg	113	320	
281	22	Sum børsnoterte selskaper	218	451	
414	584	Sum unoterte selskaper	925	646	

Spesifikasjon av morbank

	Prinsipp *	Eierandel over 10%	Vår beholdning (antall)	Ansk.kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Børsnoterte selskap					
Visa Inc. C-aksjer	VV		15.884	6.750	21.472
Sum børsnoterte aksjer				6.750	21.472
Unoterte selskap					
Klepp Sparebank	VV		1.295	142	83
Sum børsnoterte egenkapitalbevis				142	83
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				6.893	21.556
Unoterte selskap					
Bank 1 Oslo Akershus	VV		218.841	78.000	119.246
Eksportfinans	VV		1.857	16.406	33.487
Nets Holding	VV		4.028.773	174.768	264.282
Nordisk Areal Invest	VV		754.995	91.649	43.790
Nordito Property	VV		487.761	1.273	1.717
Sparebankmaterieill A/S SPAMA, A-Aksjer	VV		2.305	-	1.563
Tangen Næringsbygg	TFS		250	250	250
Diverse selskap				1.209	662
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				363.556	464.998
SpareBank 1 Nordvest			48.076	5.000	5.000
Sum ikke børsnoterte egenkapitalbevis				5.000	5.000
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis morbank				375.448	491.553

Spesifikasjon av konsern

Børsnoterte selskap	Prinsipp *	Eierandel over 10 %	Vår beholdning (antall)	Ansk.kost (1.000 kr)	Markedsverdi/ bokført verdi (1.000 kr)
Det Norske Oljeselskap	VV		679.791	31.732	45.342
Polaris Media	VV		5.584.508	159.041	150.782
Sum børsnoterte aksjer				190.773	196.124
Unoterte selskap					
Angvik Investor	TFS	10,0	1.200	19.830	19.591
Aptomar	VV		43.667	6.550	6.550
Aqua Venture	VV	37,6	238.747	21.995	14.003
Avxxin	VV		11.345	1.500	1.512
Bachke & Co	TFS		4.815	164	265
Bruhagen Sentrumsbygg	TFS		350	350	350
Fram Exploration, ansvarlig lån	**			2.000	2.000
FSV Group	VV		5.910	2.417	2.417
Geneseque	VV		100.000	1.000	1.000
Havila Shipping	VV		916.475	22.820	29.785
Herkules	VV		1	67.749	68.522
Hommelvik Sjøside	VV	40,0	1.600	1.608	5.398
Hommelvik Sjøside, ansvarlig lån	**			7.720	8.462
Infond	TFS		4.900	262	262
Kunnskapsparken Nord Trøndelag	TFS		10	250	250
Maritech Systems/Fishvare	VV	23,1	317.936	5.300	5.300
Moldekraft	TFS	12,9	10.545	11.600	14.731
Moldekvartalet	TFS	20,0	2.500	2.501	1.722
Moldekvartalet, ansvarlig lån	**			880	880
NFDS Offshore 1	VV		1.237.500	4.950	4.950
Norsk Innovasjonskapital III	VV		600	10.200	10.200
North Bridge Nordic Property II	VV		51.340	2.304	2.100
North Bridge Property	VV		51.340	4.262	3.661
Omega-3 Invest	VV	33,6	971.969	5.804	5.798
Omega-3 Invest, ansvarlig lån	**			602	602
Proventure Seed A-aksjer	VV		851.345	906	1.022
Proventure Seed, ansvarlig lån	**			1.505	1.505
RBK Investor	VV	16,7	2.000	2.500	1.000
Real Estate Central Europe	VV		3.000	5.500	6.348
Sentrumsbyen Molde	VV		500	500	500
Sentrumsgården	TFS	35,3	2.115	2.115	2.221
Tango 2012	VV		1.200.000	1.200	600
Thams Invest	VV		174	17.640	20.706
Tjeldbergodden Utvikling	VV	23,0	28.649	1.000	1.430
Verdane Technology	VV		35.242	8.000	8.000
Viking Venture	VV	13,2	267.878	25.445	6.349
Viking Venture II	VV		250.000	19.123	7.300
Viking Venture II B	VV		23.519	2.216	2.469
Viking Venture III	VV	17,0	186.312	54.185	69.601
Wellcem	VV		22.508	2.687	2.620
Diverse selskap				11.324	365
Sum ikke børsnoterte aksjer og andeler				360.466	342.347
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis konsern				926.688	1.030.024

* Forklaring prinsipp: VV - virkelig verdi over resultatet, TFS - tilgjengelig for salg, HFS - holdt for salg.

** Bokføres til amortisert kost.

Note 32 - Immaterielle eiendeler

Morbank			Konsern		
2012	2013	Goodwill (mill. kr)	2013	2012	
447	447	Anskaffelsekost 01.01	482	472	
-	-	Tilgang/Avgang	14	10	
447	447	Anskaffelsekost 31.12	495	482	
447	447	Balanseført goodwill 31.12	495	482	

Balanseført verdi i morbank, 447 millioner kroner, knytter seg til merverdi i forbindelse med kjøp av 100 prosent av Romsdals Fellesbank i 2005. Resterende beløp på konsernnivå gjelder morbankens kjøp av Romsdals Fellesbank som omtalt ovenfor, fusjon og oppkjøp fra EiendomsMegler 1 Midt-Norge av eiendomsmeglerforetak, samt SpareBank 1 SMN Regnskap sine oppkjøp av regnskapskontorer. Årets økning på konsernnivå med 14 millioner kroner gjelder ytterligere oppkjøp foretatt i 2013.

Goodwillpostene vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det. Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2013.

Se note 3 for beskrivelse av verdivurderingsmodellen for goodwill.

Note 33 - Eiendom, anlegg og utstyr

2013

Morbank			Konsern			
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt		Totalt	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygg, tomter og annen fast eiendom
56	334	390	Anskaffelseskost 01.01	1.624	436	1.188
5	18	23	Tilgang	43	31	13
1	38	39	Avgang	63	40	23
60	314	374	Anskaffelseskost 31.12	1.604	427	1.177
			Akkumulert av-og nedskrivning 01.01	347	243	104
6	183	190	Årets avskrivning	110	61	49
3	42	45	Årets nedskrivning	8	8	-
-	8	8	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	37	37	0
0	37	37	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	428	274	154
10	195	205	Balanseført verdi 31.12	1.176	152	1.024

2012

24	370	394	Anskaffelseskost 01.01	1.451	462	989
32	65	97	Tilgang	279	76	203
-	101	101	Avgang	107	102	5
56	334	390	Anskaffelseskost 31.12	1.624	436	1.188
			Akkumulert av-og nedskrivning 01.01	342	280	62
5	238	243	Årets avskrivning	101	58	42
2	40	42	Årets nedskrivning	1	1	-
-	1	1	Reversering av akk. av- og nedskrivninger	96	96	-
-	96	96	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12	347	243	104
6	183	190	Balanseført verdi 31.12	1.277	193	1.083

Avskrivning

Med utgangspunkt i anskaffelseskost fratrukket eventuell restverdi avskrives eiendelene linieært over forventet levetid innenfor følgende rammer:

- Teknisk anlegg 10 år
- Maskiner 3 - 5 år
- Inventar 5 - 10 år
- IT-utstyr 3 - 5 år
- Transportmidler 10 år
- Bygg og annen fast eiendom 25 - 33 år

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2013 utgjør 102 millioner kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke vesentlige anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31. desember 2013.

Note 34 - Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012
-	-	Utsatt skattefordel (se note 26)	18	13
1.009	1.568	Opptjente ikke mottatte inntekter	1.591	1.026
46	207	Fordringer verdipapirer	207	46
21	82	Pensjoner	82	21
262	84	Øvrige eiendeler	270	416
1.337	1.940	Andre eiendeler	2.167	1.521

Note 35 - Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2012	2013	Innskudd fra og gjeld til kunder (mill. kr)	2013	2012
45.044	50.691	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	50.234	44.109
8.143	5.840	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	5.840	8.143
53.187	56.531	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	56.074	52.252
2,2 %	2,2 %	Gjennomsnittlig rente	2,2 %	2,3 %

Av totale innskudd utgjør fastrenteinnskudd 4,24 prosent.

2012	2013	Innskudd fordelt på sektor og næring	2013	2012
22.279	23.865	Lønnstakere o.l.	23.865	22.279
4.354	4.723	Offentlig forvaltning	4.723	4.354
2.002	2.059	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.059	2.002
138	406	Havbruk	406	138
891	1.239	Industri og bergverk	1.239	891
1.715	1.808	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	1.808	1.715
3.923	4.313	Hotell og handel	4.313	3.923
1.166	2.150	Sjøfart	2.150	1.166
4.865	4.142	Eiendomsdrift	4.033	4.256
4.802	4.885	Forretningsmessig tjenesteyting og lignende	4.885	4.802
3.575	4.320	Transport og tjenesteytende næringer	3.999	3.360
3.477	2.620	Øvrige sektorer	2.594	3.366
53.187	56.531	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	56.074	52.252

2012	2013	Innskudd fordelt på geografiske områder	2013	2012
22.299	23.206	Sør-Trøndelag	22.750	21.364
13.800	14.273	Nord-Trøndelag	14.273	13.800
7.995	9.707	Møre og Romsdal	9.707	7.995
211	435	Sogn og Fjordane	435	211
303	323	Nordland	323	303
4.441	5.065	Oslo	5.065	4.441
3.517	3.522	Landet for øvrig	3.522	3.517
621	1	Utlandet	1	621
53.187	56.531	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	56.074	52.252

Note 36 - Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern	
2012	2013	(mill. kr)		2013	2012
706	2.750	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak		2.750	706
29.553	31.012	Obligasjonsgjeld		31.012	29.553
30.259	33.762	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer		33.762	30.259

1,9 %	1,6 %	Gjennomsnittlig rente sertifikater		1,6 %	1,9 %
3,5 %	3,1 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld		3,1 %	3,5 %

2012	2013	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt 1)		2013	2012
5.258	-	2013		-	5.258
7.971	9.662	2014		9.662	7.971
4.050	5.660	2015		5.660	4.050
4.952	5.009	2016		5.009	4.952
2.732	2.919	2017		2.919	2.732
2.000	7.862	2018		7.862	2.000
250	459	2019		459	250
1.309	1.322	2020		1.322	1.309
375	375	2022		375	375
1.000	200	2023		200	1.000
-1	-0	Valutaagio		-0	-1
364	294	Over og underkurs, markedsverdi strukturerte obligasjoner		294	364
30.259	33.762	Sum verdipapirgjeld		33.762	30.259

1) Fratrukket egne obligasjoner. Sum nominell egenbeholdning 2013 utgjør 418 millioner kroner (566,4 millioner i 2012).

2012	2013	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer		2013	2012
23.317	22.311	NOK		22.311	23.317
5.458	9.439	EUR		9.439	5.458
-	456	USD		456	-
1.485	1.556	Øvrige		1.556	1.485
30.259	33.762	Sum verdipapirgjeld		33.762	30.259

Morbank og konsern

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2013	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2012
Sertifikatgjeld	2.750	2.785	741	-	706
Obligasjonsgjeld	30.718	7.788	7.120	860	29.190
Verdijusteringer	294	-	-	-70	364
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	33.762	10.573	7.861	790	30.259

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2012	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2011
Sertifikatgjeld	706	839	352	0	219
Obligasjonsgjeld	29.190	9.284	7.480	-294	27.681
Verdijusteringer	364	-	-	115	248
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	30.259	10.122	7.832	-179	28.148

Note 37 - Annen gjeld og forpliktelse

Morbank			Konsern		
2012	2013	Annen gjeld og balanseført forpliktelse (mill. kr)	2013	2012	
9	7	Leverandørgjeld	29	40	
87	73	Traseringsgjeld	73	87	
73	339	Gjeld verdipapirer	339	73	
83	17	Utsatt skatt	23	93	
248	438	Betalbar skatt	476	290	
8	8	Formuesskatt	8	8	
74	48	Avsetninger	48	74	
800	883	Tidsavgrensninger	1.091	1.124	
233	179	Annet	215	282	
1.615	1.992	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	2.303	2.070	
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)			
1.082	1.105	Betalingsgarantier	1.105	1.082	
926	993	Kontraktsgarantier	993	926	
2.946	2.147	Lånegarantier	2.147	2.946	
100	123	Garantier for skatter	123	100	
158	391	Annet garantiansvar	391	158	
5.213	4.758	Sum stilte garantier	4.758	5.213	
		Andre forpliktelser ikke balanseført			
8.688	9.158	Ubenyttede kreditter	9.158	8.688	
1.539	1.146	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1.193	1.621	
633	558	Ubenyttede garantitilsagn	595	664	
155	146	Remburser	146	155	
-	-	Øvrige forpliktelser	69	99	
11.016	11.007	Sum andre forpliktelser	11.161	11.227	
17.843	17.758	Totale forpliktelser	18.223	18.510	

Kontanter	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Sum	Verdipapir	Kontanter
943	1.351	2.295	Pantstillelse 2013	2.295	1.351	943
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2013	-	-	-
1.526	3.120	4.646	Pantstillelse 2012	4.646	3.120	1.526
-	-	-	Tilhørende forpliktelse 2012	-	-	-

Pågående rettstvister

Konsernet er part i rettstvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet har en årlig forpliktelse på ca. 156 millioner kroner knyttet til operasjonelle leieavtaler.

SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt

Vedrørende bankens forpliktelser knyttet til SpareBank 1 Boligkreditt og SpareBank 1 Næringskreditt, se note 9 om overføring av finansielle eiendeler.

Note 38 - Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

Morbank			Konsern		
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012	
Tidsbegrenset:					
97	-	2018 fast rente 6,65 % (Call 2013) *	-	97	
72	-	2018 3 mnd NIBOR + 1,25 % (Call 2013)	-	72	
1.000	1.000	2022 3 mnd NIBOR + 2,75 % (Call 2017)	1.000	1.000	
470	522	2036 fast rente 2,94 %, JPY (Call 2018) *	522	470	
57	47	Over-/underkurs/markedsverdi	47	57	
128	5	Valuta agio tidsbegrenset	5	128	
1.824	1.574	Sum tidsbegrenset	1.574	1.824	
Evigvarende:					
300	300	Evigvarende 3 mnd NIBOR + 0,85 % (Call 2016)	300	300	
-2	-1	Underkurs evigvarende	-1	-2	
-	-	Valuta agio evigvarende	-	-	
298	299	Sum evigvarende	299	298	
Fondsobligasjonslån:					
522	-	Fondsobligasjon 30 år, fast rente 6,5 %, USD 75 mill. (Call 2013) *	-	522	
350	350	Fondsobligasjon 10/99, fast rente 8,25 % NOK (Call 2020)*	350	350	
100	100	Fondsobligasjon 10/99, flytende rente NOK (Call 2020)	100	100	
-	500	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	500	-	
-	450	Fondsobligasjon 13/99, flytende rente NOK (Call 2018)	450	-	
56	31	Underkurs evigvarende	31	56	
-110	-	Valuta agio fondsobligasjonslån	-	-110	
918	1.431	Sum fondsobligasjonslån	1.431	918	
3.040	3.304	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.304	3.040	
4,9 %	5,5 %	Gjennomsnittlig rente NOK	5,5 %	4,9 %	
3,9 %	3,3 %	Gjennomsnittlig rente YEN	3,3 %	3,9 %	
5,2 %	5,6 %	Gjennomsnittlig rente USD	5,6 %	5,2 %	

* Fastrentefinansieringen er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtaler.

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2013	Emittert - nominell verdi	Forfalt/innløst-nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.2012
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.000	-	-169	-	1.169
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	522	-	-	-62	584
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	1.400	950	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	-	-	-521	102	419
Verdijusteringer	82	-	-	-36	118
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.304	950	-690	4	3.040

Forfalt/

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2012	Emittert - nominell verdi	innløst- nominell verdi	Valutaendringer og over-/underkurs	31.12.2011
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, NOK	1.169	1.000	481	-	650
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, Valuta	584	-	-	-115	699
Evigvarende ansvarlig lånekapital, NOK	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, NOK	450	-	-	-	450
Fondsobligasjonslån, Valuta	419	-	-	-33	452
Verdijusteringer	118	-	-	-21	139
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	3.040	1.000	481	-169	2.690

Note 39 - Investering i eierinteresser

Datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollert virksomhet og selskaper holdt for salg.

Firma	Org.nr	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	938521549	Trondheim	90,1
SpareBank 1 SMN Invest AS	990961867	Trondheim	100,0
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936159419	Trondheim	87,0
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990283443	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	936285066	Trondheim	100,0
Allegro Finans ASA	980300609	Trondheim	90,1
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934352718	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	993471232	Trondheim	100,0
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	990222991	Trondheim	100,0
Brannstasjonen SMN AS	998042577	Trondheim	100,0
St. Olavs Plass 1 SMN AS	999263380	Trondheim	100,0
SpareBank 1 Bilplan AS	979945108	Trondheim	100,0
Aksjer eid av datter- og datterdatterselskaper			
Leksvik Regnskapskontor AS	980491064	Leksvik	50,0
GWG Regnskap og Admin AS	989664301	Verdal	100,0
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	967661 643	Hamar	40,0
GMA Invest AS	994469096	Trondheim	100,0
Moldekvartalet AS	986754083	Molde	20,0
Sentrumsgården AS	975856828	Leksvik	35,3
Aqua Venture AS	891165102	Trondheim	37,6
Maritech Systems AS	997929217	Averøy	23,1
Omega-3 Invest AS	996814262	Molde	33,6
Tjeldbergodden Utvikling AS	979615361	Aure	23,0
Grilstad Marina AS	991340475	Trondheim	35,0
GMN 4 AS	994254626	Trondheim	35,0
GMN 51 AS	996534316	Trondheim	30,0
GMN 52 AS	996534413	Trondheim	30,0
GMN 53 AS	996534502	Trondheim	30,0
GMN 54 AS	996534588	Trondheim	30,0
GMN 6 AS	994254707	Trondheim	35,0
Grilstad Energi AS	998480639	Trondheim	30,0
Hommelvik Sjøside AS	992469943	Malvik	40,0
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	Tromsø	19,5
BN Bank ASA	914864445	Trondheim	33,0
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	Stavanger	17,5
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894111232	Stavanger	34,1
SpareBank 1 Kundesenter AS	998830214	Stavanger	18,7
SpareBank 1 Verdipapirservise AS	998240603	Oslo	27,9
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	Trondheim	18,1
SpareBank 1 Markets AS	992999101	Oslo	23,8
Investeringer i tilknyttede selskaper			
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986401598	Oslo	17,7
PAB Consulting AS	967171344	Ålesund	34,0
Molde Kunnskapspark AS	981036093	Molde	20,0
Bjerkeløkkja AS	998534976	Trondheim	40,7
Investering i selskaper holdt for salg			
Mavi VIII AS	989350188	Trondheim	100,0
Brattørgata 10-12 AS	995470144	Trondheim	100,0

Jernbanegata 19 SMN AS	912514005	Trondheim	100,0
Mavi XV AS	890899552	Trondheim	100,0
Ranheim Eiendomsutvikling AS	990873267	Trondheim	100,0
Norway Cod AS	979380127	Bindal	100,0
Norway Salmon AS	933555410	Bindal	100,0
Mavi XIII AS	990899592	Trondheim	100,0
Mavi XVI AS	994344927	Trondheim	100,0
Mavi XI AS	990899568	Trondheim	100,0
Mavi XXIV AS	999211062	Trondheim	100,0
Mavi XXV AS	999239242	Trondheim	100,0
Mavi XXVI AS	999239331	Trondheim	100,0
Mavi XXVII AS	999239390	Trondheim	100,0
Mavi XXVIII AS	999239455	Trondheim	100,0

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringen er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet. Sum kostnader er inkludert skattekostnad. Bokført verdi av datterselskaper i tabellene under er morbankens bokførte verdi. Resultatkolonnen viser selskapets årsresultat.

2013 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	3.264	2.889	116	79	36	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	457.280	457.280	1,0	796	74	60	11	48	720
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	57.803	5.505	10,5	294	90	369	326	43	120
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	326.160	30.200	10,8	743	33	52	70	-18	899
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS konsern	14.280	238	60	105	33	133	123	10	64
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	47	11	41	34	7	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.100	100	61,0	48	0	4	4	0	53
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	188	7	30	28	2	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	28	20	30	28	2	19
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	74	1	3	3	0	73
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	76	0	7	7	1	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	35	31	121	122	-1	9
Sum investering i andre datterselskaper									2.119
Sum investeringer i konsernselskap morbank									2.442

2012 (mill. kr)	Selskapets aksjekapital (1.000 kr)	Antall aksjer	Pålydende verdi (1.000 kr)	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Resultat	Bokført verdi 31.12
SpareBank 1 SMN Finans AS	271.920	27.192	10,0	3.133	2.732	127	64	63	323
Sum investeringer i kredittinstitusjoner									323
SpareBank 1 SMN Invest AS konsern	307.280	307.280	1,0	562	156	-10	3	-13	358
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	49.545	5.505	9,0	299	112	380	326	54	96
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	302.000	30.200	10,0	1.280	577	51	63	-12	874
SpareBank 1 SMN									

Regnskap AS konsern	12.138	238	51,0	68	31	105	94	10	34
Allegro Finans ASA	6.000	6.000	1,0	35	6	19	22	-3	11
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	6.000	100	60,0	49	45	3	3	-1	9
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	94.236	100.000	0,9	185	6	26	23	3	75
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	200	2.000	0,1	16	9	16	13	2	19
Oppistu AS	3.000	30.000	0,1	20	8	-	0	0	12
Brannstasjonen SMN AS	10.000	100.000	0,1	74	0	3	2	1	73
TKR Invest AS	2.031	2.030.621	0,0	213	0	3	2	1	212
St. Olavs Plass 1 SMN AS	10.000	100.000	0,1	75	0	-	0	0	75
SpareBank 1 Bilplan AS	5.769	41.206	0,1	40	35	167	168	-1	9
Sum investering i andre datterselskaper									1.858
Sum investeringer i konsernselskap morbank									2.181

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i selskapsregnskapet. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern		
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012	
2.822	3.115	Balansført verdi per 01.01.	4.573	4.259	
292	89	Tilgang/avgang	19	224	
-	-66	Omklassifiseringer, mv	-105	-	
-	-	EK-føringer	12	-2	
-	-	Resultatandel	355	246	
-	-	Utbetalt utbytte	-229	-154	
3.115	3.138	Balansført verdi per 31.12.	4.624	4.573	

Spesifikasjon av årets endring på konsern

	Tilgang/avgang	EK-endring
SpareBank 1 Gruppen AS	8	7
BN Bank ASA	62	3
Bank 1 Oslo Akershus AS	-235	2
SpareBank 1 Boligkreditt AS	6	-0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	140	-
SpareBank 1 Markets Oslo AS	28	-
SpareBank 1 Kredittkort AS	9	-
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	7	-
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	3	-
Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest	-8	-
Sum	19	12

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er spesifisert i tabell nedenfor. Badwill og amortiseringseffekter knyttet til oppkjøp er inkludert i resultatandelen.

Morbank			Konsern		
2012	2013	(mill. kr)	2013	2012	
		Resultatandel fra:			
-	-	SpareBank 1 Gruppen konsern	210	94	
-	-	Bank 1 Oslo Akershus AS	2	26	
-	-	SpareBank1 Boligkreditt AS	40	44	
-	-	BN Bank ASA	91	72	
-	-	SpareBank 1 Markets AS	-1	0	
-	-	SpareBank 1 Næringskreditt AS	8	8	
-	-	SpareBank 1 Verdipapirservise AS	-3	-	
-	-	SpareBank 1 Kredittkort AS	-4	0	
-	-	Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest	14	-	
-	-	Øvrige selskaper	-1	2	
		Utbytte fra:			
85	134	SpareBank 1 Gruppen AS	-134	-85	
16	26	SpareBank 1 Boligkreditt AS	-26	-16	
31	62	BN Bank ASA	-62	-31	
14	-	Bank 1 Oslo Akershus AS	0	-14	
9	7	SpareBank 1 Næringskreditt AS	-7	-9	
-	0	Øvrige selskaper	0	0	
154	229	Sum inntekt fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	126	92	

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel, med unntak av resultatandel som oppgis som SpareBank 1 SMN-konsernets andel. Bokført verdi er konsernverdi i SpareBank 1 SMN konsern.

2013 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført verdi 31.12	Eierandel	Antall aksjer
SpareBank 1 Gruppen konsern	50.702	44.899	12.733	11.633	210	1.113	19,5 %	364.728
SpareBank 1 Boligkreditt AS	206.166	197.884	332	116	40	1.451	17,5 %	9.284.830
BN Bank ASA	37.505	33.904	693	441	91	1.188	33,0 %	4.658.389
SpareBank 1 Markets AS	674	495	194	271	-1	26	23,8 %	14.333
SpareBank 1 Næringskreditt AS	15.767	14.031	54	25	8	590	34,1 %	4.645.000
SpareBank 1 Verdipapirservise AS	88	38	4	14	-3	14	27,9 %	332.568
SpareBank 1 Kredittkort AS	208	18	0	23	-4	34	18,1 %	125.877
Øvrige selskaper						54		
Sum						4.470		

Utbyggingsselskaper eiet av SpareBank 1 SMN Invest (ikke inkludert i tabellen ovenfor)

Aktiviteten har i løpet av 2013 tatt seg opp i utbyggingsselskapene Grilstad Marina AS, GMN 4 AS, GMN 51 AS, GMN 52 AS, GMN 53 AS, GMN 54 AS, GMN 6 AS og Hommelvik Sjøside AS. Oppstart av boligarealet i Hommelvik Sjøside ble iverksatt i andre halvår 2011 og første byggetrinn ble overlevert i desember 2012. Andre byggetrinn ble overlevert i tredje kvartal 2013. Tredje byggetrinn forventes overlevert sommeren 2014. Første del av boligarealet i Grilstad Marina ble iverksatt i andre halvår 2011 og ble ferdigstilt sommeren 2013. Andre del forventes ferdigstilt høsten 2014. Næringsarealet GMN 1 ble igangsatt første kvartal 2012 og ble ferdigstilt sommeren 2013.

Konsernet solgte hele sin eierandel (35 %) i GMN 1 i desember 2013.

Ovennevnte utbyggingselskaper er i konsernregnskapet bokført til 154,7 millioner kroner (152,8 millioner) per 31. desember 2013.

2012 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultatandel	Bokført		Antall aksjer
						verdi 31.12	Eierandel	
SpareBank 1 Gruppen konsern	46.702	41.341	11.640	11.188	94	1.022	19,5 %	364.728
Bank 1 Oslo Akershus AS	29.201	27.436	984	878	26	342	15,2 %	694.484
SpareBank 1 Boligkreditt AS	186.653	178.862	376	128	44	1.356	18,4 %	8.748.411
BN Bank ASA	41.732	38.391	634	448	72	1.095	33,0 %	4.411.549
SpareBank 1 Næringskreditt AS	12.031	10.704	48	26	8	524	33,8 %	4.022.610
SpareBank 1 Kundesenter AS	1	0	2	2	0	0	18,7 %	1.866
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	35	2	-	-	-	9	27,9 %	18.414
SpareBank 1 Kredittkort AS	163	10	0	3	0	30	19,6 %	98.252
Øvrige selskaper	-	-	-	-	2	42	-	-
Sum					246	4.420		

Selskaper holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap. I konsernregnskapet foretas enlinjes konsolidering.

Tabellene nedenfor inneholder selskaps- eller konsernregnskapstall hundre prosent andel.

2013 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Mavi XV AS konsern	100	40	33	9	24	100 %	60.000
Ranheim Eiendomsutvikling AS	8	1	0	0	0	100 %	100
Norway Cod AS (tidl. Skei Marinfisk AS)	50	20	-	0	0	100 %	2.000
Øvrige mindre selskaper	55	20	32	9	24	100 %	

2012 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Selskapets årsresultat	Eierandel	Antall aksjer
Polaris Media ASA (Per 3. kvartal 2012)	1.855	1.088	1.368	1.277	91	24 %	2.034.621
Mavi XV AS konsern	188	72	14	-19	33	100 %	9.400
Ranheim Eiendomsutvikling AS	7	0	0	0	0	100 %	100
Skei Marinfisk AS	52	15	22	-19	40	100 %	2.000
Øvrige mindre selskaper	129	56	-8	-1	-7	100 %	

Note 40 - Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning

Generelt

Ved oppkjøp av selskaper utarbeides oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser vurderes til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet.

Oppkjøp av regnskapskontor

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har i 2013 foretatt et oppkjøp av regnskapskontor beliggende i Verdal. GWG Regnskap og Admin ble kjøpt opp 1. april 2013. Det er utarbeidet oppkjøpsanalyser i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler er allokert til goodwill.

SpareBank 1 Regnskapshuset SMN har inngått avtale om overtakelse av Merkantilservice og Økopartner med virkning fra 1. januar 2014.

Andre overtakelser

SpareBank 1 SMN har overtatt 23,89 prosent av aksjene i SpareBank 1 Markets. Banken eide tidligere indirekte 19,23 prosent av SpareBank 1 Markets gjennom sitt eierskap i SpareBank 1 Gruppen. Det er foretatt en endelig oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor anskaffelseskost, 35,3 millioner kroner, er allokert til virkelig verdi av eiendeler og gjeld. Tidligere eierandel er videreført til kontinuitet. Differansen mellom identifiserbare netto eiendeler og anskaffelseskost for økt eierandel, 1,5 millioner kroner, er i samsvar med IAS 28 ført som inntekt i tredje kvartal.

Note 41 - Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her datterselskaper, tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse, samt SpareBank 1 SMN Pensjonskasse og selskaper eid av bankens personlige nærstående. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 utlån til og fordringer på kunder og note 23 personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte. Inngående balanse kan avvike fra utgående balanse året før da inngående balanse inkluderer selskaper som i løpet av regnskapsåret er kommet til som bankens nærstående.

Lån (mill. kr)	Datterselskaper		Øvrige nærstående selskaper	
	2013	2012	2013	2012
Lån utestående per 1.1.	3.316	3.017	2.603	822
Lån innvilget i perioden	11	355	558	2.363
Tilbakebetaling	589	50	1.276	78
Lån per 31.12.	2.738	3.322	1.885	3.107
Renteinntekter	89	102	79	88
Konstatert tap ved utlån	-	-	-	25
Obligasjoner og ansvarlige lån per 31.12	89	89	2.708	4.551
Innskudd (mill. kr)				
Innskudd per 1.1.	2.161	853	2.885	1.985
Nye innskudd i perioden	21.740	20.855	5.017	7.002
Uttak	22.066	19.464	6.968	5.976
Innskudd per 31.12.	1.836	2.244	934	3.011
Rentekostnader	50	28	20	13
Verdipapirhandel	-	-	554	2.014
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Boligkreditt	-	-	414	201
Provisjonsinntekt SpareBank 1 Næringskreditt	-	-	8	4
Utstedte garantier og kausjonsansvar	-	1	59	81
Kommitert kreditt	-	-	108	-

Lån og innskudd

Alle lån og innskudd for nærstående parter er bokført i morbanken.

Handel med verdipapirer

SpareBank 1 SMNs divisjoner Markets og Finans utfører et betydelig antall transaksjoner med bankens nærstående selskaper. Det gjøres løpende transaksjoner innenfor rente- og valutaområdet, betalingsformidling, obligasjonshandel mv. Disse inngår som en del av den ordinære bankdrift og alle avtaler er inngått på markedsmessige vilkår. Rapporterte tall i tabellen ovenfor inkluderer nettoinvestering i derivater, kjøp og salg av obligasjoner og deposit.

Andre transaksjoner

SpareBank 1 SMN har inngått leveranseavtaler med med flere nærstående selskaper for å sikre ordinær bankdrift og videreutvikling av SpareBank 1 Alliansen. Dette omfatter utvikling av datatekniske løsninger i alliansesamarbeidet, provisjoner fra forsikrings- og spareprodukter, administrative tjenester, leie av lokaler mv. Avtalene er vurdert å være på markedsmessige vilkår. I tillegg deltar banken i kapitalforhøyelser i nærstående selskaper, se note 39 om investering i eierinteresser.

SpareBank 1 SMN har i løpet av 2013 overtatt 23,89 prosent av aksjene i SpareBank 1 Markets etter tidligere å ha eid indirekte 19,23 prosent gjennom sitt eierskap i SpareBank 1 Gruppen. For ytterligere opplysninger se note 40 oppkjøp av virksomheter.

To børsnoterte selskaper er i 2013 solgt fra banken til datterselskapet SpareBank 1 SMN Invest til en total verdi på 112 millioner kroner.

Note 42 - Eierandelskapital- og eierstruktur

Bankens eierandelskapital utgjør 2.596.729 kroner fordelt på 129 836 443 egenkapitalbevis, hvert pålydende 20,00 kroner. Per 31. desember 2013 var det 8 741 egenkapitalbevisiere (9 443 per 31. desember 2012).

Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i eierandelskapital (mill. kr)	Total eierandelskapital (mill. kr)	Antall egenkapitalbevis
1991	Rettet emisjon	525	525	5.250.000
1992	Rettet emisjon	75	600	6.000.000
2000	Ansatt emisjon	5	605	6.053.099
2001	Ansatt emisjon	5	610	6.099.432
2002	Ansatt emisjon	5	614	6.148.060
2004	Fondsemisjon	154	768	7.685.075
2005	Rettet emisjon	217	986	9.859.317
2005	Ansatt emisjon	24	1.009	10.097.817
2005	Splitt	-	1.009	40.391.268
2005	Fortrinnsemisjon	253	1.262	50.489.085
2007	Utbytteemisjon	82	1.344	53.752.203
2007	Ansatt emisjon	5	1.349	53.976.003
2008	Utbytteemisjon	91	1.440	57.603.748
2008	Ansatt emisjon	6	1.447	57.861.806
2009	Fondsemisjon	289	1.736	69.434.167
2010	Ansatt emisjon	13	1.749	69.941.979
2010	Fortrinnsemisjon	624	2.373	94.905.286
2011	Fortrinnsemisjon	1	2.373	94.930.286
2012	Nedsettelse av pålydende	-475	1.898	94.930.286
2012	Fortrinnsemisjon	570	2.468	123.407.456
2012	Ansatt emisjon	16	2.484	124.218.466
2012	Rettet emisjon	112	2.596	129.836.443

Morbank (mill. kr)	2013	2012
Eierandelskapital	2.597	2.597
Utjevningfond	2.496	1.889
Overkursfond	895	895
Fond for urealiserte gevinster	126	69
A. Sum egenkapitalbevisierens kapital	6.114	5.449
Grunnfondskapital	3.276	2.944
Fond for urealisert gevinster	69	38
B. Sum grunnfondskapital	3.345	2.982
Avsetning gaver	124	30
Avsatt utbytte	227	195
Egenkapital ekskl. periodens resultat	9.811	8.656
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	64,64 %	64,64 %
Snitt egenkapitalbevisbrøk som benyttes ved disponering av resultat	64,64 %	63,33 %

De 20 største egenkapitalbeviser	Antall egenkapitalbevis	Andel
Odin Norge	4.168.311	3,21 %
Sparebankstiftelsen SpareBank 1 SMN	3.965.391	3,05 %
Pareto Aksje Norge	3.382.000	2,60 %
Verdipapirfondet DNB Norge (IV)	2.936.033	2,26 %
Frank Mohn AS	2.876.968	2,22 %
Odin Norden	2.854.979	2,20 %
Vind LV AS	2.736.435	2,11 %
MP Pensjon PK	2.058.415	1,59 %
Danske Invest Norske Aksjer Inst. II	1.857.667	1,43 %
Stenshagen Invest	1.693.384	1,30 %
State Street Bank and Trust CO (nominee)	1.666.916	1,28 %
Verdipapirfondet Fondsfinans Spar	1.645.090	1,27 %
Pareto Aktiv	1.424.600	1,10 %
Forsvarets Personellservice	1.406.446	1,08 %
Odin Europa SMB	1.326.937	1,02 %
The Bank of New York Mellon (nominee)	1.326.445	1,02 %
VPF Nordea Norge Verdi	1.265.234	0,97 %
DNB Livsforsikring ASA	1.260.767	0,97 %
Citibank N.A New York Branch (nominee)	1.212.494	0,93 %
Danske Invest Norske Aksjer Instit. I	1.148.845	0,88 %
Sum 20 største eiere	42.213.357	32,51 %
Øvrige eiere	87.623.086	67,49 %
Utstedte egenkapitalbevis	129.836.443	100,00 %

Note 43 - Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper

Utbytte/konsernbidrag (mill. kr)	2013	2012
<i>Mottatt utbytte fra:</i>		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	57	-
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	47	47
SpareBank 1 Regnskapshuset SMN AS	5	-
SpareBank 1 SMN Invest AS	-	58
Brannstasjonen SMN AS	0	-
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	2	-
<i>Mottatt konsernbidrag fra:</i>		
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	-	20
Sum utbytte/konsernbidrag	111	126
Disponeringer (mill. kr)	2013	2012
Årsoverskudd til disponering morbank	1.259	990
Avsatt til utbytte	227	195
Avsatt til gaver	124	30
Overført til utjevningsfond	587	432
Overført til grunfondskapital	321	333
Totalt disponert	1.259	990

Note 44 - Hendelser etter balansedagen

Det foreligger ingen hendelser etter balansedagen som er vurdert å være av vesentlig betydning for årsregnskapet 2013.